

de Rechtspraak

Evaluatie

Pilot

Forensische ondersteuning

Straf

2014

Colofon

De Pilot Forensische ondersteuning en de Evaluatie zijn uitgevoerd in opdracht van de Raad voor de rechtspraak in samenwerking met het Landelijk Overleg Voorzitters Strafsectoren en de Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica, directie Forensic Science.

Contactgegevens:

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot de heer mr. ing. P.C.T. van Dam.

Correspondentieadres: Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Telefoon: 06 52807035

e-mail adres: p.dam@rechtspraak.nl

Evaluatie

Pilot

**Forensische
ondersteuning
rechtbanken**

Straf

2014

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
Voorwoord	6
1. Inleiding	7
<i>Achtergrond</i>	7
<i>Totstandkoming</i>	7
<i>Pilot bij de Hoven</i>	7
2. Beschrijving van de pilot	8
2.1 Wijze van uitvoering	8
<i>Opzet</i>	8
<i>Organisatie</i>	8
<i>Positie forensisch medewerker</i>	10
<i>Inzet</i>	10
<i>Periode</i>	10
2.2 Betrokkenheid Universiteit van Amsterdam	10
2.3 Interne en externe communicatie	11
3. Resultaten	13
3.1 Algemeen	13
<i>Rechter, leek en deskundige</i>	13
<i>Beëdiging</i>	15
<i>Forensische ondersteuning tijdens en na sluiting onderzoek</i>	15
<i>NRGD, NFI en kwaliteitswaarborgen</i>	15
<i>De deskundige en de forensisch medewerker</i>	17
<i>Reacties (keten)partners</i>	20
3.2 De Getallen	21
3.3 Lokale pilotervaringen	24
<i>Werkwijze</i>	24
<i>Verzoeken en vragen</i>	25
<i>Vorbereiding van het forensische dossier</i>	25
<i>Ondersteuning bij het vervolgonderzoek</i>	26
<i>Uitleg over algemene onderwerpen</i>	27
<i>Grenzen aan ondersteuning</i>	27
<i>Contacten externe partijen</i>	28
4. De forensisch medewerker	29
4.1 De competenties	29
4.2 Werving en selectie	29
4.3 Ondersteuning van de ondersteuning	30
4.4 Kwaliteitswaarborging	30
5. Conclusies en aanbevelingen	32
<i>Aanbevelingen</i>	34
BIJLAGE I	36
Voorbeeld van het door de forensische medewerkers gebruikte logboek	
BIJLAGE II	39
Rechtspraak in deskundigheid	
BIJLAGE III	44
Functieprofiel Forensisch medewerker	
BIJLAGE IV	46
Werkprocessen inzet forensische medewerker	

Managementsamenvatting

In de periode 2012-2013 is binnen de Rechtspraak in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam een pilot "Niet-juridische ondersteuning", inmiddels genaamd "Forensische ondersteuning" uitgevoerd bij de rechtbanken Amsterdam, 's-Gravenhage en Utrecht. De pilot had tot doel te experimenteren met de inzet van een forensische medewerker¹ ter ondersteuning van de strafrechters en juridische ondersteuning. De forensisch medewerker beantwoordde daarbij vragen en verzorgde algemene inleidingen over forensische wetenschappen en vakgebieden. Daarnaast werden forensische onderdelen van strafdossiers voorbereid ten behoeve van de rechter, aanvullend op de meer juridische voorbereiding van de juridisch medewerker. Tenslotte werden er vragen beantwoord in relatie tot opdrachten aan en verhoren van deskundigen.

De inzet van de forensisch medewerker werd binnen alle deelnemende gerechten als zeer positief gewaardeerd. Maar daartoe moesten gedurende de pilot wel een aantal juridische vraagstukken worden opgelost. In de eerste plaats moest de forensisch medewerker duidelijk gepositioneerd worden ten opzichte van het Wetboek van Strafvordering. De projectgroep heeft daarover opgemerkt dat de forensisch medewerker geen deskundige is in de zin van het Wetboek van Strafvordering en ook geen eigen interpretatie geeft van het forensisch bewijs of de strafzaak. De forensisch medewerker biedt ondersteuning bij het verkrijgen van begrip van het forensisch bewijs aan de hand van (basis)kennis bij de rechter en de juridisch medewerker.

In het verlengde hiervan was het ook van belang vast te stellen hoe de inbreng van de forensisch medewerker zich verhoudt met het strafdossier en de behandeling ervan ter terechtzitting. De projectgroep stelt zich daarbij op het standpunt dat het de verantwoordelijkheid van de rechter is om met het oog op de openbaarheid te bepalen of en in hoeverre, de bijdrage van de forensisch medewerker met betrekking tot het begrip van bijv. het verslag en de verklaring van de deskundige, aan de orde moet komen ter terechtzitting teneinde partijen daar nog op te kunnen laten reageren. Dit uitgangspunt maakt wel dat na sluiting van het onderzoek ter terechtzitting er geen bijdrage door de forensisch medewerker meer moet worden geleverd tenzij het handelt om algemene (niet zaak gerelateerde) basiskennis van forensische wetenschappen. Als dat anders is, omdat de raadkamer daar reden toe geeft, is het aan de rechter om eventueel te beslissen tot heropening van het onderzoek ter terechtzitting.

Op grond van de pilotresultaten is de projectgroep tot de conclusie gekomen dat de inzet van de forensisch medewerker zodanig waardevol is dat elk rechtbank de beschikking zou moeten hebben over 0,6 fte forensisch medewerker. Omdat de pilot zich nog beperkt heeft tot rechtbanken is deze aanbeveling beperkt tot rechtbanken. De pilot bij de gerechtshoven die doorloopt tot in 2014 zal in de toekomst op vergelijkbare wijze tot een aanbeveling moeten komen voor de gerechtshoven.

Voor de forensisch medewerker is een functieprofiel ontwikkeld dat er vanuit gaat dat de medewerker academisch is opgeleid in forensische wetenschappen om daarmee aansluiting te hebben en te kunnen houden op de ontwikkelingen binnen deze wetenschappen. De forensisch medewerker moet verder een (forensisch) generalist zijn die goed in staat is om kennis vanuit allerlei forensische vakgebieden op begrijpelijke wijze over te brengen op rechters en juridische medewerkers. Om te komen tot een optimale inbreng van de forensisch medewerker zullen niet alleen de samenhangende werkprocessen, maar ook de selectie en het functioneren van de forensische medewerkers moeten worden geborgd in de werkprocessen en kwaliteitssystemen van de gerechten. Het LOVS en de kenniskring forensische expertise kunnen in deze ontwikkeling een sterk entamerende en begeleidende rol vervullen.

---

¹ Waar in deze evaluatie gesproken wordt over hem, haar, hij of zij, wordt steeds m/v bedoeld.

Voorwoord

De oorspronkelijke titel van de pilot “Forensische ondersteuning” luidde “Niet-juridische ondersteuning” om daarmee tot uitdrukking te brengen dat het in deze pilot niet zou draaien om de algemeen bekende juridische ondersteuning van de rechter, maar om niet-juridische, forensische, ondersteuning. Het lijkt een weinig belangrijk detail in de totstandbrenging van een experiment dat tot doel heeft de rechter direct aan zijn bureau te ondersteunen met de inbreng van deskundigen. Maar al direct bij het ontwikkelen van de pilot bleek dat de titel een belangrijke essentie van de pilot bloot legde, te weten de niet-juridische ondersteuning van de rechter.

Dat een rechter zich buiten de zitting om laat ondersteunen door andere juristen, zoals de juridische medewerker (voorheen gerechtssecretaris), lijkt evident en niet bezwaarlijk want uiteindelijk is de rechter, als jurist, zelf goed in staat al die adviezen op hun merites te waarderen en te gebruiken.

Dat ligt heel anders met niet-juridische ondersteuning, omdat de rechter dit soort ondersteuning niet zonder meer op zijn waarde kan schatten en gebruiken, althans dat is het gevoel bij veel juristen en deskundigen buiten de Rechtspraak.

Of dat oordeel nu terecht is of niet, duidelijk is wel dat als het gaat om de ondersteuning van de rechter er een belangrijke cesuur ligt in de overgang van juridisch naar niet-juridisch. Daarom is de titel niet-juridische ondersteuning niet onbelangrijk. Inmiddels is gedurende de pilot de discussie over de cesuur beslecht en heeft de niet-juridische ondersteuning zich binnen en naar buiten de Rechtspraak duidelijk gemanifesteerd en geprofileerd als forensische ondersteuning. Dat is dan ook terecht de titel van de evaluatie geworden.

Op deze plaats passen verder woorden van dank aan al diegene die hebben willen meedenken en -werken aan de totstandkoming van de pilot en de evaluatie ervan. Daarbij denk ik in de eerste plaats aan Andrea Haker, Huub Hardy en Menno Dolman van de Universiteit van Amsterdam die het idee vanaf het eerste uur hebben gesteund. Daarnaast natuurlijk ook de forensisch medewerkers van het eerste uur. Regina Verbauwen, Anique Henderson en Wanda Remijn met hun enthousiaste begeleiders Elisabeth van As, Leonard de Weerd en Wilma van den Berg. Er zijn meer mensen binnen en buiten de Rechtspraak die ik dank verschuldigd ben, zoals alle gesprekspartners bij het NRGD, het NFI, het OM, de Orde en het ministerie. Zonder hun, soms ook, kritische vragen en opmerkingen hadden we het project nooit die inhoud kunnen geven die het uiteindelijk heeft gekregen.

Peter van Dam
Projectleider pilot forensische ondersteuning
Raad voor de rechtspraak

1. Inleiding

Achtergrond

Volgens de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 zal de kennis van rechters en raadsheren van methoden van empirische wetenschappen worden uitgebreid met het oog op een betere interactie met deskundigen. Om dit te bereiken zijn en worden er binnen de Rechtspraak verschillende projecten uitgevoerd. In de eerste plaats is er gestart met het verder ontwikkelen van het onderwijsprogramma van SSR. Naast een inmiddels landelijk beschikbaar gestelde basisopleiding, gericht op de interpretatie van de deskundigenrapportages, is er inmiddels ook een e-learning) opleiding ontwikkeld, die in combinatie met face-to-face onderwijs, een effectief middel kan bieden om juristen op maat te scholen in een voor juristen relatief onderbelicht onderwerp als empirisch-wetenschappelijke methoden. Gebruikers kunnen vanuit hun eigen achtergrond en agenda deelnemen aan de opleiding, maar kunnen op dezelfde wijze snel en eenvoudig hun kennis oprispen. Naast deze opleidingsactiviteiten is er, en daar richt deze evaluatie zich op, een pilot uitgevoerd met de inzet van niet-juridische ondersteuning. Hiermee wordt bedoeld op de inzet binnen de gerechten van forensisch geschoolde wetenschappers.

In de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 staat daarover vermeld: *“De kennis van rechters/raadsheren van methoden van empirische wetenschappen wordt uitgebreid, vooral met het oog op een betere interactie met deskundigen. Geëxperimenteerd wordt met de inzet van gespecialiseerde, niet-juridische ondersteunende functies op deze en andere kennisgebieden. Hiervoor wordt een pilot ingezet.”* (pag. 22). Dit experiment, deze pilot, is in de afgelopen maanden uitgevoerd door de rechtbanken Amsterdam, Utrecht en Den Haag in nauwe samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, directie Forensic Science. Goed beschouwd is er een groepje bruggenbouwers bestaande uit rechters en (forensische) wetenschappers, aan de slag gegaan om uit te vinden op welke wijze forensische ondersteuning binnen de Rechtspraak kan bijdragen aan de kwaliteit van de rechtspraak. De pilot heeft zich afgespeeld in een periode van negen maanden waarbij periodiek ervaringen werden uitgewisseld om zeker te stellen dat alle aspecten goed aan de orde zouden komen tijdens de pilot.

De Raad voor de rechtspraak (de Raad) en het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) stelden de noodzakelijke faciliteiten zeker en verzorgden de projectbegeleiding.

Totstandkoming

Deze evaluatie is in twee fasen tot stand gekomen. In december 2012 is allereerst een concept gemaakt waarin verslag gedaan wordt van de ervaringen van de projectgroep. De eerste ervaringen en signalen van het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD), het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en het Openbaar Ministerie (het OM) die in de loop van de pilot zijn opgevangen zijn daarin ook verwerkt. Omdat een goede gedachtewisseling met deze partners en de advocatuur echter nog niet had plaatsgevonden is aan de hand van de concept-evaluatie in de daarop volgende maanden nog een serie gesprekken gevoerd met een vertegenwoordiging van de voornoemde partners. De uitkomsten van deze gesprekken zijn meegenomen in de definitieve versie van deze evaluatie.

Pilot bij de Hoven

De conceptevaluatie heeft er begin 2013 toe geleid dat er bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden een pilot is gestart met de inzet van een forensische medewerker. Deze pilot zal, zeker als de pilot wordt uitgebreid naar andere gerechtshoven, tot in het voorjaar van 2014 voortduren. Om de ontwikkeling bij de rechtbanken niet onnodig te vertragen is besloten de evaluatie bij de rechtbanken af te ronden. Wel wordt er aandacht besteed aan de pilot bij de gerechtshoven voor zover relevant voor de beoordeling van de pilot bij de rechtbanken.

2. Beschrijving van de pilot

2.1 Wijze van uitvoering

Opzet

Het doel van de pilot 'Forensische ondersteuning' is zicht krijgen op de bijdrage die forensische ondersteuning kan leveren aan het begrip van natuurwetenschappelijke expertise in de rechtspraak. Dit begrip is onder druk komen te staan vanwege de toenemende specialisatie onder forensisch deskundigen en vanwege de toenemende verwetenschappelijking van dezelfde deskundigheden. Zo heeft niet alleen de Bayesiaanse statistiek haar intrede gedaan in de wijze van rapporteren, maar is ook steeds vaker forensisch onderzoek mogelijk ten aanzien van minimale sporen. Dit alles heeft bijvoorbeeld invloed op de wijze van onderzoek, beoordeling en waardering van sporen. Een invloed die doorwerkt in de deskundigenrapportage die door de rechter op zijn waarde moet worden geschat. De pilot stelt de forensisch geschoolde wetenschapper in staat om de rechter daarbij de nodige ondersteuning te bieden.

Omdat de gedetailleerde behoefte en mogelijkheden om de rechter te ondersteunen bij de deskundigeninbreng nog niet goed bekend waren is er voor gekozen om in de pilot relatief veel vrijheid te laten aan de wijze van inzet van de forensisch medewerkers. In de opzet van de pilot is gekozen voor een samenwerking met de masteropleiding Forensic science aan de Universiteit van Amsterdam. Binnen deze opleiding worden studenten met een bachelor in een natuurwetenschap (biologie, scheikunde, wiskunde, informatica etc.) in een tweejarig traject opgeleid tot forensic scientists. In het programma van de master staat naast een verdieping in de eigen bachelor discipline het verwerven van forensische kennis centraal. Een groot onderdeel van het curriculum beslaat het forensische proces – van plaats delict tot rechtszaal – met zijn spelers en rollen, de statistische basis om bewijs te interpreteren (Bayesiaanse statistiek), de juridische context van forensische expertise en de kwaliteitseisen die hierin een rol spelen. Veel aandacht wordt besteed aan criminalistiek en aan kritisch denken. Daarnaast krijgen studenten een overzicht van de meest belangrijke sporen en methoden die worden gebruikt voor de analyse hiervan. Veel belang wordt gehecht aan communicatievaardigheden, zowel met vakgenoten als ook niet-vakgenoten.

De alumni ² van de masteropleiding Forensic science moesten als forensisch medewerker twee dagen per week aanwezig zijn op de deelnemende gerechten en in samenspraak met de rechter die de pilot aldaar begeleidde fungeren als vraagbaak voor rechters en juridische ondersteuning. Er is voor deze vraagbaakfunctie gekozen om daarmee zicht te krijgen op de feitelijke behoeften onder rechters en juridische medewerkers. Met een logboek werd de aard en strekking van de vragen en verzoeken vastgelegd (incl. de tijdsbesteding), zodat deze later in het kader van een evaluatie konden worden gebruikt. Op vergelijkbare wijze werden in het kader van de pilot ook de ervaringen van de rechters en gerechtsambtenaren geïnventariseerd. In bijlage I is een voorbeeldweergave van een logboek opgenomen. Dit logboek bood de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van de pilot.

Organisatie

Hoewel de concrete uitvoering van de pilot vooral een lokale aangelegenheid betrof is er voorzien in een landelijke projectgroep die toeziet op de uitvoering van pilot en die bemiddelde waar nodig.

---

² Uiteindelijk bleek het niet mogelijk om direct te starten met drie alumni en is gekozen voor één student die in de laatste fase van afstuderen verkeerde. Deze student had wel al aantoonbare ervaring met het werken in een sterk juridische georiënteerde omgeving. Zowel de alumni als de afstuderende student zijn periodiek op hun kwaliteit beoordeeld binnen de projectgroep. Dit heeft geen reden gegeven tot wijzigingen in de pilot.

Deze projectgroep bestond uit de (rechters)begeleiders van de drie deelnemende gerechten, de programmadirecteur en twee begeleidende docenten van de Universiteit van Amsterdam (Master Forensic Science) en werd geleid vanuit de Raad voor de rechtspraak in samenspraak met het Landelijk Overleg van Voorzitters Strafsectoren.

De projectgroep kwam gedurende de looptijd van de pilot gemiddeld één keer per twee maanden bijeen om de voortgang en algemene gang van zaken te bespreken. Ervaringen konden worden uitgewisseld en de (wijze van) inzet van forensisch medewerkers kon naar aanleiding daarvan worden bijgesteld. Gedurende de looptijd van de pilot is een inhoudelijke bijstelling van de inzet van de forensisch medewerkers niet nodig gebleken. Wel bleek de projectgroep een nuttig platform om praktijkervaringen uit te wisselen die vervolgens weer in een ander gerecht kon worden gebruikt. Zo werd in de projectgroep snel duidelijk dat een belangrijke voorwaarde voor succesvolle inzet van de forensische ondersteuning, de bekendheid met, en de aanwezigheid van de forensische ondersteuner is. Daarvoor werden dan weer allerlei ideeën uitgewisseld.

De projectgroep is uiteindelijk ook verantwoordelijk voor de eindevaluatie gepresenteerd in de vorm van een rapport dat aan het betreffende LOV's, gerechtsbesturen en de Raad voor de rechtspraak zal worden aangeboden.

Projectgroep

Rechtbank Amsterdam

Pilotbegeleider: mr. W.M.C. van den Berg

Forensisch medewerker: W. (Wanda) Remijn MSc.

Rechtbank Den Haag

Pilotbegeleider: mr. E. van As

Forensisch medewerker: R. (Regina) Verbauwen MSc.

Rechtbank Utrecht

Pilotbegeleider: mr. L.M.G. de Weerd

Forensisch medewerker: A.J. (Anique) Henderson MSc.

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden³

Pilotbegeleiders: mr. P.A.H. Lemaire/mr. W.P.M. ter Berg

Forensisch medewerker: M.J.M. (Michelle) Claushuis MSc.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Pilotbegeleiders: mr. W.E.C.A. Valkenburg/mr. W.P.M. ter Berg

Forensisch medewerker: P. (Pauline) Goemans MSc.

Universiteit van Amsterdam

Dr. A. Haker – Opleidingsdirecteur MSc Forensic Science

Mr. dr. M.M. Dolman – Universitair hoofddocent strafrecht tevens rechter-plaatsvervanger rechtbanken Den Haag en Rotterdam

Dr. Ir. H.H.J. Hardy – Docent

Stafbureau Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht

Mr. ing. P.C.T. van Dam

---

³ Zoals beschreven in de inleiding zijn de gerechtshoven pas in de tweede helft van het project betrokken geraakt bij de projectgroep. Een separate evaluatie zal volgen na afronding van deze (deel)pilot.

Positie forensisch medewerker

De deelnemende forensisch medewerkers werden ingezet door en voor de gerechten op basis van een uitzendconstructie in opdracht van de Raad. De forensisch medewerkers werden daarbij ingezet in overeenstemming met de voor gerechtsambtenaren gebruikelijke regels binnen het betreffende gerecht en kregen een vergoeding op basis van schaal 9.

Aan de forensisch medewerkers werd een verklaring van geheimhouding gevraagd ten aanzien van alle zaakgerelateerde informatie verkregen binnen de gerechten. Het raadplegen van anderen (bijv. binnen de UvA of andere wetenschappelijke of forensische instituten) werd zonder voorafgaand overleg met de vragensteller binnen het gerecht niet toegestaan. Meer algemene intervisiecontacten tussen de deelnemende forensisch medewerkers en begeleidende docenten waren wel toegestaan.

Afspraken over de werktijden, arbeidsplaats, beschikbare faciliteiten en beëdiging vielen onder de verantwoordelijkheid van het betreffende gerecht. De pilotbegeleider van het gerecht vormde het vaste aanspreekpunt voor de forensisch medewerker.

De notities en antwoorden die van de forensisch medewerker zouden uitgaan (richting de strafkamer of individuele rechters of juridische medewerker van het gerecht) werden, tenzij anders overeengekomen met de pilotbegeleider, eerst voorgelegd aan de pilotbegeleider.

Inzet

Alle forensische medewerkers zijn aan het begin van de pilotperiode geïntroduceerd via, onder meer, het rechtersoverleg. In dat overleg werd naast een algemene inleiding over kennis en ervaring van de forensisch medewerker, de wijze van werken toegelicht en werden eventueel nadere afspraken gemaakt over de wijze van benaderen van de medewerker, de vorm van consultatie en welke vragen wel of niet in aanmerking kwamen voor de forensische ondersteuning (gelet op de strafvorderlijke rechtsbeginselen).

Voor zover de agenda's van de forensisch medewerkers niet geheel zouden zijn gevuld met de behandeling van vragen en verzoeken, zouden de forensisch medewerkers bijdragen aan het vullen van Wiki juridica straf op het gebied van forensische expertise. Een korte redacteursopleiding inclusief een 'vulplan' werd daarvoor verzorgd door de Raad. In de praktijk bleek al snel dat de agenda van de forensisch medewerkers volledig gevuld was met pilot gerelateerde werkzaamheden, zodat er geen Wiki-werkzaamheden zijn verricht.

Periode

De pilot bij de rechtbanken is gestart in het voorjaar van 2012 en heeft in eerste instantie gedurende zes maanden gelopen tot september 2012. Vooral vanwege het feit dat de rechtbank Den Haag pas na drie maanden kon opstarten is besloten de pilot te verlengen tot 1 december 2012. Na deze periode zijn de forensisch medewerkers werkzaam gebleven bij de respectievelijke gerechten, met uitbreiding van het aantal uren.

2.2 Betrokkenheid Universiteit van Amsterdam

De UvA – meer in het bijzonder: de staf van de master Forensic Science – heeft zowel in de aanloop tot als gedurende de pilot een actieve rol vervuld. Voordat de pilot van start ging heeft de UvA – zowel materieel als logistiek – de voorbereiding en organisatie van de pilot gefaciliteerd. Zij heeft de alumni geselecteerd en hen op de pilot voorbereid. Gedurende de pilot heeft er, los van het periodieke projectgroepoverleggen, incidenteel contact plaatsgevonden tussen de forensisch medewerkers en de staf. Twee van de forensisch medewerkers hadden gedurende de

pilot een (deeltijd)aanstelling aan de UvA, de derde forensisch medewerker was in de eindfase van haar studie.

Na de pilot heeft de UvA meegewerkt aan de evaluatie van de pilot. Dit was mede van belang omdat de pilot in belangrijke mate vorm en inhoud heeft gekregen door de alumni die zijn opgeleid met het curriculum master Forensic Science.

2.3 Interne en externe communicatie

Al snel na de start van de pilot werd duidelijk dat er zowel binnen als buiten de Rechtspraak behoefte was aan informatie en overleg over de inzet van de forensische ondersteuning. Binnen de Rechtspraak werd dit georganiseerd met een nieuwsbericht en voorlichtings sessies bij (andere) gerechten die daar behoefte aan hadden.

Voortgang pilot niet-juridische ondersteuning forensisch onderzoek

Sinds begin april is Regina Verbauwen als forensisch ondersteuner bij onze sector, voor de pilot 'niet-juridische ondersteuning forensisch onderzoek' zoals in de Nieuwsbrief van 22 maart 2012 al uitgelegd.

Voor alle duidelijkheid: Regina is niet een deskundige op forensisch gebied, zij is in de eindfase van haar studie forensic science (master UvA). Zij is hier één dag per week, doet verder een stage op forensisch gebied bij het Libanon Tribunaal. Via de mail is inmiddels Regina's presentatie verspreid die zij bij het rechtersoverleg heeft gehouden.

In juni zal geprobeerd worden te regelen dat Regina de afdelingsoverleggen bezoekt voor een voortgangspraatje daar. In september wordt gestreefd naar een werklunch met nog te bepalen onderwerp. Er is inmiddels belangstelling getoond door ons gerechtshof en door de forensisch opsporing van politie Haaglanden.

Aan Regina zijn tot nu toe vragen gesteld over betrouwbaarheid van vingerafdrukken, over DNA mengprofielen en over de door de politie gehanteerde kleurentests met betrekking tot drugs, er druppelen langzaam wat vragen binnen, daarover zal in de volgende nieuwsbrief een verslag(je) komen.

Regina heeft ook kennis gemaakt met Yolande Wijn Nobel en het kabinet RC, met de gedachte dat daar vooral al in een vroeg stadium het beste zicht bestaat op wat te verwachten is op forensisch gebied in welke soort zaken.

Onlangs is een bijeenkomst gehouden met de andere deelnemende rechtbanken (Amsterdam en Utrecht) om met rechters en forensisch ondersteuners ervaringen uit te wisselen. Daar komen meer vragen binnen maar dat kan liggen aan het feit dat door praktische oorzaken de pilot daar enkele weken eerder is begonnen. De conclusie dat bij onze rechtbank volledig begrip bestaat op allerlei forensisch gebied is nog niet aan de orde.

Denk na, denk mee, kijk kritisch in dossiers, groot of klein, om te zien of er forensische onduidelijkheden opdoemen en richt je vragen aan Regina (reginaverbauwen@hotmail.com of r.verbauwen@rechtspraak.nl).

(Bron: Nieuwsbrief strafsector rechtbank Den Haag, nr. 8, mei 2012)

Buiten de Rechtspraak werden er gesprekken gevoerd met het NFI, het NRGD en het OM. Ook werd de pilot waar van toepassing genoemd en toegelicht in stukken bestemd voor het ministerie van Veiligheid en Justitie. Een typisch voorbeeld daarvan is bijgevoegd als bijlage II waarin ten behoeve van het ministerie een algemene en kritische analyse wordt gegeven met betrekking tot de noodzaak en mogelijkheid van toenemende materiedeskundigheid binnen de Rechtspraak, en waarin de inzet van niet-juridische ondersteuning, naast opleiding en e-learning, wordt genoemd als de derde weg tot het vergroten van kennis van methoden van empirische en andere wetenschappen binnen de Rechtspraak. Gesprekken met het OM, het NRGD, het NFI

en het ministerie van Veiligheid en Justitie zijn er verder gevoerd op basis van een concept van deze evaluatie. Tot een gesprek met de advocatuur is het helaas niet gekomen vanwege agendaproblemen. Wel heeft de Orde van Advocaten, net als de overige gesprekspartners, de gelegenheid gekregen om schriftelijk te reageren op het concept. De reacties vanuit de genoemde organisaties worden hieronder bij de bespreking van de resultaten nog nader behandeld.

3. Resultaten

3.1 Algemeen

Voordat meer in detail op de ervaringen van de gerechten zal worden ingegaan wordt hieronder eerst stilgestaan bij vragen en discussies die aan de orde zijn gekomen in de projectgroep en in de contacten met organisaties buiten de Rechtspraak.

Rechter, leek en deskundige⁴

Eén van de belangrijkste discussiepunten die bij herhaling in de verschillende contacten aan de orde kwam is de discussie over de positie van de forensisch medewerker in het licht van het Wetboek van Strafvordering.

Het strafproces is zodanig ingericht dat alle voor het bewijs relevante stukken tijdens de openbare terechtzitting door de rechter aan de orde worden gesteld zodat de verdachte, verdediging en de officier van justitie in de gelegenheid worden gesteld om daarop hun visie te geven.⁵ Men kan daarbij ook reageren op elkaars visie en uiteindelijk neemt de rechter al deze opvattingen mee in de raadkamer om tot een beoordeling en waardering van het bewijs te komen. Ook forensisch bewijs in de vorm van een deskundigenverklaring en/of –rapport komt op deze wijze aan de orde ter terechtzitting. Verdachte, zijn raadsman en officier van justitie reageren op dit bewijs en op elkaars opvatting over dit bewijs.

Het discussiepunt hierbij betreft de mogelijkheid voor de rechter om buiten de openbare terechtzitting om een notitie te ontvangen van de forensisch medewerker ten behoeve van de interpretatie en waardering van de inbreng van de deskundige.

De Rechtspraak heeft zich al eerder gebogen over dit vraagstuk in het kader van het project deskundigheidsbevordering van de strafrechter van het programma strafsector 2010. Die discussie heeft zijn beslag gekregen in “De Strafrechter en Profiel” (K. Lahuis, e.a., Raad voor de rechtspraak, 2008). In dit rapport wordt op p. 148-149 beschreven hoe de noodzakelijke openbaarheid van de zitting vereist dat de rechter niet zodanig deskundig mag worden dat hij op de terechtzitting aan een half woord van de deskundige genoeg heeft en daardoor vragen die uit het oogpunt van volledigheid gesteld zouden moeten worden wellicht niet meer stelt.

Tegelijkertijd moet de strafrechter over voldoende basiskennis beschikken om het deskundigenbewijs inhoudelijk goed te kunnen beoordelen en begrijpelijk onder woorden te kunnen brengen.

“De kennis van de rechter mag aan de ene kant dus niet zodanig zijn ‘dat hij aan een half woord van de deskundige genoeg heeft’, maar aan de andere kant moet de kennis van de rechter hem in staat stellen om de goede vragen te kunnen stellen aan de deskundige, zodat een onjuiste interpretatie van het deskundigenbewijs wordt voorkomen”

(Bron: K. Lahuis, e.a, De Strafrechter en Profiel, Raad voor de rechtspraak, 2008)

De belangrijkste conclusie die volgt uit het bovenstaande is dat de rechter, al dan niet met ondersteuning van een forensisch medewerker, geen deskundige moet worden, maar dat de rechter wel over voldoende basiskennis moet beschikken om de

⁴ De titel en aantal overwegingen in deze paragraaf zijn ontleend aan het artikel: Rechter, leek en deskundige, zoals geschreven door prof. mr. D.F.Keulen ter advisering van het project Deskundigheidsbevordering van de strafrechter. Het artikel is in dat kader integraal gepubliceerd in K. Lahuis e.a., De Strafrechter en Profiel, Raad voor de rechtspraak, mei 2008 (pag. 264 – 303).

⁵ Uiteraard zijn er ook niet-openbare, besloten terechtzittingen (bijv. met betrekking tot minderjarigen).

deskundigeninbreng te kunnen beoordelen en waarderen. In 'De Strafrechter en Profiel' worden daarvoor al een aantal aanbevelingen gedaan (bijv. op het gebied van opleidingen en kennismanagement) die allemaal betrekking hebben op de ontwikkeling en het in stand houden van basiskennis 'achter de zittingstafel'.⁶

Met deze conclusie is de toon gezet voor de inbreng van de forensisch medewerker die namelijk moet aansluiten bij de empirisch-wetenschappelijke (basis)kennis waarover de rechter in beginsel dient te beschikken. De basiskennis zelf behoeft uiteraard niet ter terechtzitting ter discussie te worden gesteld (bijv. omdat deze vanuit vakbijlagen of –publicaties bekend is) maar is wel nodig om de inbreng van de deskundige goed te kunnen begrijpen, te beoordelen en te bespreken ter terechtzitting.

Vooropgesteld staat dat de waardering van de bewijsmiddelen te allen tijde is voorbehouden aan de strafrechter. De forensisch medewerker raakt met andere woorden niet aan de inhoud van het strafdossier of het forensisch bewijs maar draagt er aan toe bij dat de rechter over de juiste basiskennis beschikt om over dit bewijs te kunnen oordelen ('informed decision').

Daar komt bijdat vanwege de wetenschappelijk en technologische ontwikkelingen de rechter moet kunnen beschikken over een onafhankelijk kennisnetwerk om snel de relevante kennis te beschikking te krijgen om de inbreng van de deskundige goed op waarde (voor het strafproces) te kunnen beoordelen. Een forensisch medewerker omschreef dit wel als:

'de rechter ondersteunen bij het begrijpend lezen van forensische rapportages'.

Voorbeeld uit de pilot

Vraag: In dit rapport wordt gesproken over milde en stringente lysis, wat wordt daarmee bedoeld?

Antwoord:

Allereerst uitgelegd dat voorafgaand aan de DNA analyse het DNA uit de cel moet worden gehaald. Dit gebeurt door openbreken van het membraan van de cel door een stof of enzym toe te voegen waartegen het membraan niet bestand is.

In dit geval was sprake van een bemonstering uit een zedenkit waarvan werd verwacht dat er zowel cellen van het slachtoffer als spermacellen aanwezig waren. Als het DNA van alle cellen tegelijk wordt geanalyseerd, komt dan vooral het DNA van het slachtoffer naar voren omdat in de bemonsteringen uit de zedenkit vooral cellen van het slachtoffer zelf aanwezig zullen zijn, hierdoor zullen DNA-kenmerken uit het DNA van het sperma slecht of niet zichtbaar zijn. Bij de toegepaste techniek wordt in twee verschillende stappen het DNA uit de spermacellen en de overige cellen gehaald zodat deze ook afzonderlijk van elkaar geanalyseerd kunnen worden. Eerst worden alle cellen behalve de zaadcellen opengebrouwen door een stof aan de bemonstering uit de zedenkit toe te voegen waartegen de zaadcellen bestand zijn (die blijven intact) maar de overige cellen niet. Het DNA uit de overige cellen komt vrij en kan worden geanalyseerd. Daarna wordt een stof toegevoegd waardoor de zaadcellen wel openbreken en het DNA uit de spermacellen geanalyseerd kan worden. De toelichting in het rapport gaat hier verder op in, en hier worden de twee stappen "milde lysis" (in het geval van de overige cellen) en "stringente lysis" (in het geval van de spermacellen) genoemd (lysis is een ander woord voor het openbreken van de cel). Zoals ook in de uitleg van de deskundige wordt aangegeven, kan op deze manier dus DNA uit de spermacellen worden gescheiden van het DNA uit de overige cellen.

(Voorbeeld van een vraag aan een forensische medewerker waarin bij het antwoord wordt gerefereerd aan de basiskennis bij de rechter)

⁶ Dat de rechter, ook met betrekking tot forensische wetenschappen meer basiskennis moet hebben is inmiddels algemeen geaccepteerd. Dat de rechter die kennis niet steeds zelf paraat behoeft te hebben en dat de organisatie daar een verantwoordelijkheid in heeft volgt ook de Visie op de rechtspraak (Raad voor de rechtspraak, 2010).

Beëdiging

Hoewel ogenschijnlijk minder relevant speelde de vraag naar de beëdiging van de forensisch medewerkers in het begin van de pilot een belangrijke rol in de bovenstaande discussie. Forensisch medewerker zijn werkzaam binnen de gerechten onder de gebruikelijk geheimhoudingsclausules. De vraag die aan de orde was, is of forensisch medewerkers een formele eed moeten afleggen gelijk aan juridisch medewerkers. In het verlengde hiervan is de vraag aan de orde gesteld of een forensisch medewerker niet (in toga naast de griffier) moet deelnemen aan de zittingscombinatie, zodat voor iedereen helder is dat de forensisch medewerker deel uitmaakt van de strafkamer.

Tijdens de pilot is bij twee van de drie gerechten gekozen voor beëdiging van de forensisch medewerker tot griffier, maar ten tijde van de pilotperiode heeft in geen van de gerechtende forensisch medewerker deel uitgemaakt van de strafkamer.

In de keuzes die hiermee samenhangen blijkt veel af te hangen van de wijze waarop een gerecht c.q. de rechters de forensisch medewerker denken te willen inzetten. Hoewel de projectgroep de voorkeur geeft aan een beëdiging - zodat de forensisch medewerker, zo nodig, direct inzetbaar is in een strafkamer - zal in het vervolg van het project daar nog nader onderzoek naar moeten worden gedaan.⁷

Forensische ondersteuning tijdens en na sluiting onderzoek

Bij de discussie over de beëdiging is ook aan de orde gekomen dat een belangrijke randvoorwaarde voor het gebruik van notities van de forensisch medewerker is dat het onderzoek ter terechtzitting nog niet is gesloten. Voor dat moment heeft de rechter de mogelijkheid om ingewonnen notities openbaar te maken ter terechtzitting zodat de officier van justitie, verdachte en zijn raadsman de gelegenheid krijgen hierop te reageren. Na sluiting van het onderzoek ter terechtzitting is dat niet meer mogelijk en moet de rechter dus ook niet meer (on)gevraagd benaderd worden met zaaksgelateerde notities van de forensisch medewerker, die geen deel uitmaakt van de zittingscombinatie. Dit is anders als de rechter algemene informatie inwint over methoden en technieken die tot de basiskennis van een jurist mag worden gerekend. Uiteraard is het ook mogelijk dat er zaaksgelateerde vragen ontstaan in de Raadkamer die worden overlegd met de forensisch medewerker en leiden tot heropening van het onderzoek ter terechtzitting.

NRGD, NFI en kwaliteitswaarborgen

Het NRGD en het NFI hebben gedurende de uitvoering van de pilot steeds belangstelling gehad voor de wijze van uitvoering. In de gesprekken en contacten kwamen daarbij verschillende punten van kritiek aan de orde. Zo kwam de vraag aan de orde hoe iemand buiten (de kwaliteitswaarborgen van) het NRGD om de rechter kan adviseren over forensische vragen. In het verlengde van deze vraag werd vanuit het NFI de vraag aan de orde gesteld hoe de forensisch medewerker in staat is om de complexe vraagstukken in of samenhangend met NFI-deskundigenverslagen volledig te doorgronden en op een juiste wijze te verwoorden aan rechters, zeker als dergelijke ondersteuning niet zichtbaar en toetsbaar is.

Zoals al hierboven al is beschreven is de forensisch medewerker een generalist in forensische wetenschappen. Onmiskienbaar zullen sommige veel voorkomende specialisaties van de generalist, net als van de rechter, vereisen dat er meer kennis voorhanden is maar in de kern zal de forensisch ondersteuner nooit een deskundige in kennis en ervaring kunnen evenaren. Vanuit zijn kennis en ervaring spreekt de

---

⁷ Overigens mogen volgens het Kostuum- en tituluurbesluit rechterlijke organisatie naast rechters en officieren van justitie alleen degenen aangewezen of benoemd voor het verrichten van griffierswerkzaamheden een toga dragen.

forensisch medewerker wel de taal van de deskundige zodat ook complexe vraagstukken beter en sneller kunnen worden doorgrond dan een leek dat zou kunnen op basis van de deskundigenverslagen. Waar dat niet lukt, is de forensisch medewerker in ieder geval in staat om de rechter te assisteren bij het formuleren van de juiste vragen voor de deskundige.

Van groot belang voor de rechter kan het zijn dat de forensisch medewerker vanuit zijn brede achtergrond noties kan aanbieden over de (on)mogelijkheden van forensisch onderzoek (ook) op het moment dat er (nog) geen deskundige bij het onderzoek betrokken is geraakt. Opnieuw geldt dat het uiteindelijk de deskundige zal zijn die de rechter kan vertellen welke vragen hij kan beantwoorden. Maar in de signaalfunctie van de forensisch medewerker binnen de Rechtspraak kan niet worden voorzien door een deskundige. De (externe) deskundige weet immers niet wat de rechter niet weet of begrijpt.

Op vergelijkbare wijze kan in het geval dat een deskundige wel betrokken is geweest bij een onderzoek het strafdossier dat is opgebouwd na zijn betrokkenheid, redenen geven om de inzet van deze of een andere deskundige opnieuw te overwegen. Ook hierbij kan de forensisch medewerker de rechter voorzien van inzichten die helpen bij het formuleren van een eventuele opdracht die uiteindelijk mede na verhoor van de betreffende deskundige, de officier van justitie en de verdediging tot stand zal komen.

De hierboven beschreven functies van de forensisch medewerker onderstrepen de noodzaak dat de forensisch medewerker goed op de hoogte is van de ontwikkelingen in de forensische wetenschappen en in de praktijk. De forensisch medewerker en met hem, de Rechtspraak zullen in brede zin op de hoogte moeten zijn en blijven van de ontwikkelingen op forensisch gebied en dus actief betrokken moeten blijven in de daarvoor geschikte (mede met het oog op de objectiviteit en onafhankelijkheid) netwerken.

Resteert de vraag naar de kwaliteitswaarborgen rondom de inzet van de forensisch medewerker nu zijn bijdrage niet zichtbaar en toetsbaar is. Los van het feit dat de evaluatie zicht heeft gegeven op de noodzakelijke competenties van de forensisch medewerker die via de werving- en selectieprocedures vorm zullen kunnen krijgen is het aan de rechter en de Rechtspraak om de kwaliteit van de forensisch medewerker periodiek te beoordelen. Daarbij zullen naast de inzet en communicatieve vaardigheden van de medewerkers vooral ook de bruikbaarheid van de forensisch wetenschappelijke notities worden beoordeeld. Komen deze op het juiste moment in de strafprocedure en zijn ze voldoende 'to the point'?

Met een concept-versie van deze evaluatie is aan het NRGD en het NFI opnieuw gelegenheid geboden om te reageren op de pilot en de resultaten ervan. De opmerkingen die van het NFI en het NRGD zijn ontvangen kunnen, in de kern geïnterpreteerd, worden onderscheiden in drie soorten opmerkingen⁸:

- 1) Principiële bezwaren tegen de inzet van een forensische ondersteuning met als belangrijkste reden dat de rechter zelf voldoende basiskennis moet beheersen (met SSR-opleidingen) en zich voor het overige door de deskundige moet laten voorlichten.
- 2) Bezwaren tegen de vorm en inhoud van forensische ondersteuning die zich moet beperken tot het zoeken en aanreiken van voor de basiskennis relevante literatuur, maar zich niet moet wijden aan interpretatievraagstukken of de zitting zelf.

---

⁸ Hoewel met de onderstaande reacties op de aangevoerde bezwaren en opmerkingen al een voorschot wordt genomen op het vervolg van deze evaluatie is er vanuit het oogpunt van overzicht voor gekozen om de reactie toch direct te koppelen aan het bezwaar c.q. de opmerking.

3) Bezwaren, vragen en/of opmerkingen die berusten op misverstanden, onjuiste interpretaties van de evaluatie of het gevolg zijn van een gebrek aan uitwerking.

Met betrekking tot deze bezwaren kan het volgende worden opgemerkt.

Ad 1) Het uitgangspunt dat de rechter over voldoende basiskennis moet beschikken om de deskundigeninbreng op waarde te kunnen schatten en daarover in debat te gaan is juist. Er is en wordt om die reden binnen de Rechtspraak nog steeds veel geïnvesteerd in opleidingen. De realiteit is echter dat het volgen van louter opleidingen niet volstaan omdat de brug tussen theorie en praktijk vaak groot blijkt. De theorie en praktijkvoorbeelden worden in de cursus begrepen, maar de toepassing hiervan in de praktijk van alledag - waarin de casus net weer iets afwijkt van geleerde theorie en praktijk - blijft moeilijk, zeker als er sprake is van grote tijdsdruk. Daarnaast zijn veel deskundigen er tot op heden ook nog niet goed in geslaagd om de rapporten voldoende begrijpelijk en duidelijk te maken voor de strafrechters..

Belangrijk daarnaast is het feit dat rechters soms te kampen hebben met een kennis paradox (niet weten wat ze niet weten) die niet eenvoudig kan worden doorbroken. De formele verhoudingen binnen het strafproces maken dat moeilijk, zodat het goed is om de rechter daar in de voorbereiding bij te ondersteunen. Op die manier kan de forensische ondersteuning bijdragen aan een optimale ontsluiting en voorbereiding van strafzaken in lijn met de voorbereiding die de juridische ondersteuning steeds meer en vaker verzorgt.

Ad 2) Dit bezwaar komt nog uitgebreid aan de orde in deze evaluatie mede omdat het een bijzonder aandachtspunt was tijdens de pilot. Het bezwaar doet overigens wel te kort aan de rechter die goed in staat geacht mag worden het strafproces en zijn domein te beschermen tegen ongewenste beïnvloeding. Daarnaast heeft de forensisch medewerker zelf ook een professionele standaard die het verbiedt om op de stoel van de deskundige of de rechter plaats te nemen. Dat is juist een essentiële valkuil waar de forensisch medewerker de deskundige en de rechter voor wil behoeden.

Ad 3) Zowel het NFI als het NRGD hebben verschillende vragen gesteld en inhoudelijke opmerkingen gemaakt die relevant zijn bij de doorontwikkeling van de functie en de werkprocessen van de forensisch medewerker. De vragen en opmerkingen vereisen individuele behandeling maar leiden geen van allen tot de conclusie dat de inzet van een forensische medewerker ongewenst is. Wel vereisen de vragen en opmerkingen een reactie of zelfs een nader overleg dat door de kenniskring Forensisch Expertise wordt opgepakt in het kader van de verdere ontwikkeling van de forensische ondersteuning.

De deskundige en de forensisch medewerker

Hoewel het Wetboek van Strafvordering geen definitie geeft van een deskundige valt uit art. 51i, eerste lid en artikel 343 Sv af te leiden dat een deskundige een persoon betreft die specifieke of bijzondere kennis op een bepaald terrein bezit en zijn inbreng in het strafproces baseert op wat zijn wetenschap en kennis hem leren omtrent datgene dat aan zijn oordeel onderworpen is. In het strafproces is iemand deskundige voor zover hij als zodanig is benoemd of wordt gehoord. Het kan daarbij gaan om typische forensische vakgebieden als biologie (bijv. DNA), wapen- en munitieonderzoek, maar ook om ervaringsdeskundigen (bijv. een jager, een schipper). Het aantal deskundigheden dat aan de orde kan komen in een strafproces is ongelimiteerd en de complexiteit daarvan neemt vooralsnog alleen maar toe.

Voor rechters is het niet mogelijk om op al deze gebieden alle ontwikkelingen op de voet te volgen. En dat is, gelet op het bovenstaande, ook niet noodzakelijk. Wel is het van belang om voldoende (basis)kennis te bezitten om daarmee de inbreng van de deskundige goed te kunnen beoordelen en op waarde te kunnen schatten.

Deze uitgangspunten bepalen de kaders voor de taakuitoefening van de forensisch medewerker. De forensisch medewerker is geen deskundige en is geen specialist met specifieke of bijzondere kennis op een bepaald terrein. De forensisch medewerker is daarentegen een forensisch generalist die in staat is om de rechter en juridisch medewerker te ondersteunen in het verkrijgen en hanteren van basiskennis op het gebied van forensisch wetenschappelijke expertises. Die basiskennis ontwikkelt zich in de tijd en de forensisch medewerker stelt zeker dat de rechter en de juridisch medewerker daar van op de hoogte zijn. Vaak zal dat plaatsvinden in de vorm van algemene voorlichting of reacties op vragen, maar soms ook zal bijstand moeten worden geboden bij het toepassen van deze basiskennis in het begrip van een deskundigenverslag. *De forensisch medewerker interpreteert de deskundigeninbreng daarmee niet, maar waarborgt dat de rechter en juridisch medewerker de basiskennis beschikbaar hebben om deze inbreng zelf te interpreteren.*

De forensisch medewerker doet met andere woorden niets anders dan de strekking van het rapport van de deskundige nog eens onder de aandacht te brengen van de rechter en voor een nadere uitleg te putten uit een vakbijlage van het NFI en/of openbare publicaties en literatuur.⁹ Op deze wijze behoeft de forensisch medewerker niet bij het proces betrokken te worden en kan zijn voorbereiding van een strafzaak ten behoeve van de rechter, vergelijkbaar met de voorbereiding van de griffier/juridisch medewerker, aan de 'achterkant van de toonbank' en buiten het strafdossier plaatsvinden.

---

⁹ Bijv. A.J. Meulenbroek, De Essenties van forensisch biologisch onderzoek, NFI, 2009

PILOT FORENSISCHE ONDERSTEUNING

Sinds maart 2012 is op de Rechtbanken Amsterdam, Den Haag en Utrecht een proef gaande met betrekking tot het bieden van forensische ondersteuning. Deze ondersteuning is gericht op rechters, rechters-commissarissen en juridische ondersteuning van de sector Straf. De pilot is ingesteld vanuit de raad van de rechtspraak in samenwerking met de master Forensic Science aan de Universiteit van Amsterdam. De eerste resultaten tekenen van de pilot tekenen zich nu af.

De forensisch ondersteuners op de rechtbank zijn geselecteerde alumni van de masteropleiding Forensic Science aan de Universiteit van Amsterdam. De ondersteuners hebben, naast een natuurwetenschappelijke achtergrond, een brede kennis van het forensisch werkveld en van de omgang met bewijs en deskundigenverslagen.

De rol van de ondersteuners omvat onder andere het bieden van natuurwetenschappelijke achtergrondinformatie en assistentie bij het opstellen van vragen aan deskundigen. De ondersteuners kunnen daarbij vanuit hun achtergrond, en gebaseerd op wetenschappelijke literatuur, verheldering bieden inzake de achterliggende technieken en aannames in een bepaald type onderzoek. Tevens hebben zij de nodige forensisch-wetenschappelijke kennis: zij zijn op de hoogte van de recente ontwikkelingen in de forensische wereld en kunnen deze toelichten. In al deze gevallen gaat het om het ondersteunen van rechters en juridische ondersteuners in het vinden en toepassen van algemeen toegankelijke basiskennis.

In het geval van inhoudelijke vragen over de verslagen in concrete strafzaken zal de bijdrage van de forensisch ondersteuner bestaan uit het inzichtelijk maken van het verslag van de deskundige tegen de achtergrond van de eerder bedoelde basiskennis. Eventuele onduidelijkheden of lacunes zullen de forensisch ondersteuner reden geven de rechter te adviseren toelichting te vragen aan de rapporterende deskundige. In dit verband kunnen de ondersteuners helpen bij het formuleren van (schriftelijke) vragen. Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat opdrachten en vragen binnen het domein van de deskundigen vallen, en dus uitvoerbaar zijn, en zodat voor de deskundige duidelijk is wat van hem/haar wordt verwacht en daar ook een antwoord op kan geven.

Met de forensische ondersteuners op de rechtbank worden rechters dus beter in staat gesteld om, gericht (aanvullende) vragen te stellen aan de deskundige. Dit komt niet alleen de kwaliteit van de behandeling, maar ook de doelmatigheid van het onderzoek ter terechtzitting ten goede.

De taken van de forensisch ondersteuner bieden geen vervanging voor de bestaande forensische educatieprogramma's die inmiddels tot stand zijn gekomen voor de zittende magistratuur - zij beogen daarbij juist aan te sluiten. Daarom wordt door de ondersteuners bij het beantwoorden van vragen waar mogelijk teruggegrepen op en verwezen naar de bestaande interne en externe documentatie en wordt zorg gedragen voor de uniformiteit in het gebruik van termen.

Tot besluit is het van belang te onderstrepen dat de ondersteuners geen deskundigen in de zin van het Wetboek van Strafvordering zijn en dus ook niet als experts benaderd dienen te worden. Er is bewust gekozen voor de inzet van ondersteuners met een brede forensische kennis zodat zij benaderd kunnen worden over uiteenlopende onderwerpen. Bovendien is het nadrukkelijk niet de taak van ondersteuners om zelf onderzoek te verrichten. Zij putten in hun werk steeds uit basiskennis en niet uit een expertise waarvoor de deskundige wordt ingeschakeld. De forensische ondersteuner fungeert als een brug tussen de juridische en forensische kennis binnen de rechtbanken.

(Bron: Informatiebulletin gebruikt in het kader van voorlichting)

Reacties (keten)partners

Op grond van een concept van dit evaluatierapport zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het NFI, het NRGD, het OM en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Van een gesprek met de advocatuur, althans de Nederlandse Orde van Advocaten is het niet gekomen. Ondanks herhaalde pogingen konden agendaproblemen helaas niet binnen redelijke termijn worden opgelost. Wel is de Orde, net als de overige partners in de gelegenheid gesteld om te reageren op het definitieve concept. Deze uiteindelijke reacties zijn toegevoegd in de bijlagen.

In zijn algemeenheid klonk er tijdens de gesprekken over de evaluatie waardering voor de wijze waarop de Rechtspraak een kwaliteitsverbetering probeert te bewerkstelligen ten aanzien van het begrip van forensisch bewijs.

Zo heeft het Landelijk Overleg van Forensisch Officieren (LOFO) met instemming kennis genomen van de pilot 'Forensische ondersteuning' bij de Rechtspraak en werd daarbij benadrukt dat kennisdeling en –vergroting over forensisch onderzoek binnen zowel de zittende als de staande magistratuur van groot belang is.

Tegelijkertijd zijn er door sommige partners ook een aantal zorgpunten geuit die hieronder kort zijn samengevat en zijn voorzien van een reactie, die, voor zover dat al bekend was, ook tijdens het gesprek aan de orde is gekomen.

Komt met de inzet van forensisch medewerkers de transparantie van het strafproces niet in het geding?

De behandeling ter terechtzitting biedt de belangrijkste waarborg voor de transparantie van het strafproces. Alle informatie die relevant is voor de beoordeling van een strafzaak komt aan de orde tijdens de terechtzitting. Dus ook wanneer een forensisch medewerker bijv. in de voorbereiding van de behandeling, een nieuw inzicht naar voren heeft gebracht dat relevant is voor de beoordeling van het bewijs in de zaak zal de rechter dat aan de orde stellen tijdens de behandeling ter terechtzitting, zodat de officier van justitie en de verdachte daar op kunnen reageren.

Is te voorkomen dat een forensisch medewerker forensisch bewijs waardeert en/of interpreteert in plaats van daarover te adviseren?

Het waarden van bewijs is voorbehouden aan de rechter en daar zal de rechter ook op toezien, net zo goed als hij dat doet met betrekking tot de voorbereiding van juridisch medewerkers. Hoewel niet de bedoeling, kan het voorkomen dat een forensisch medewerker een eigen interpretatie geeft. Voor zover relevant kan de rechter die interpretatie tijdens de behandeling direct of indirect voorhouden aan partijen. Bovendien zal de deskundige ter terechtzitting worden gevraagd zijn of haar rapport toe te lichten waarmee duidelijk moet worden of de eigen interpretatie stand houdt. Hiermee wordt niet alleen om de noodzakelijke transparantie gewaarborgd, maar kan het debat over het forensisch bewijs mogelijk ook een verdieping krijgen.

Is de kwaliteit van de selectie en het functioneren van de forensisch medewerkers goed gewaarborgd?

Om de (forensische) kwaliteit van de forensische medewerkers zeker te stellen tijdens de selectie en de beoordeling van het functioneren van deze medewerkers is er gekozen voor een inbreng vanuit de forensische wetenschappen zelf. Zowel bij de selectie van de medewerkers als bij de beoordeling van het functioneren van de medewerkers wordt aanbevolen om een vertegenwoordiger vanuit de forensische wetenschappen te laten deelnemen. De wijze van uitvoering zal nog nader worden uitgewerkt in de evaluatie.

Biedt de opleiding Forensische Science zoals deze nu bijv. op de UvA beschikbaar is een voldoende basis voor de functie forensische medewerker binnen de Rechtspraak?

De opleiding heeft een herprofilering doorgemaakt, waarmee de eigenschappen die een forensisch medewerker moet hebben binnen bijv. de Rechtspraak nu beter zijn

gewaarborgd in de opleiding. Ook vindt er terugkoppeling plaats vanuit de pilot richting de opleiding (bv door middel van verzorgen van onderdelen van cursussen).

In hoeverre biedt de forensisch medewerker ook ondersteuning aan andere rechtsgebieden?

De pilot met forensisch medewerker is ingezet binnen het rechtsgebied strafrecht, maar het is duidelijk dat ook de andere rechtsgebieden te maken hebben met de inbreng van deskundigen die een rol speelt bij de beoordeling van een juridisch geschil. Het is nog een punt van onderzoek of en onder welke omstandigheden de forensisch medewerker de rechter in bijv. bestuurs- en civiel recht kan ondersteunen.

3.2 De Getallen

De pilot is uitgevoerd in een periode van bijna negen maanden gedurende 2012. Daarbij zijn veel vragen beantwoord, is er voorlichting gegeven en zijn er gesprekken gevoerd met medewerkers binnen en soms ook buiten de Rechtspraak (bijv. bij deelname aan symposia). In een tabel met getallen kan de pilot als volgt worden samengevat:

Totaal aantal uur besteed	605,30
Gemiddeld per rechtbank	201,8
Pilotduur	9 maanden
Totaal aantal bevroagde onderwerpen	128
Aantal verschillende onderwerpen	27
Aantal zaken waarin ondersteuners zijn betrokken	104
algemene vragen	33
n.a.v. rapportages	49
doel meedenken vragen/hypothesen	22
Gemiddeld aantal uur besteed aan een zaak:	5,8

De vragen, in totaal 123, hadden betrekking op verschillende onderwerpen en kunnen getalsmatig als volgt worden onderverdeeld:

Onderwerp	Aantal vragen	Onderwerp	Aantal vragen
Antropologie	2	Kras- Indruk- en Vormsporen/	
Bloedsporen	7	Schoensporen	3
Chemische middelen	1	Microsporen onderzoek	1
Deskundigen	1	Pathologie	8
Digitale Sporen	1	RNA-onderzoek	1
DNA-onderzoek	63	Soucheonderzoek	1
Documenten	1	Spraakvergelijkendonderzoek	3
Entomologie	2	Telecommunicatie	3
Explosieven	2	Toxicologie	1
(Forensische) geneeskunde	3	Verdovende Middelen	3
Geluidsmetingen	1	Vergelijkend Tape-onderzoek	1
Gezichtsvergelijkend onderzoek	3	Verkeersongevallen	3
Glasonderzoek	1	Vingersporen/palmafdrucken	3
Haaronderzoek	4	Wapens & Munitie/schotresten	5
		TOTAAL	128

Het bovenstaande overzicht maakt duidelijk dat de meeste vragen betrekking hadden op DNA-rapportages (ca. 50%) die verder onverdeeld kunnen worden in de volgende onderwerpen:

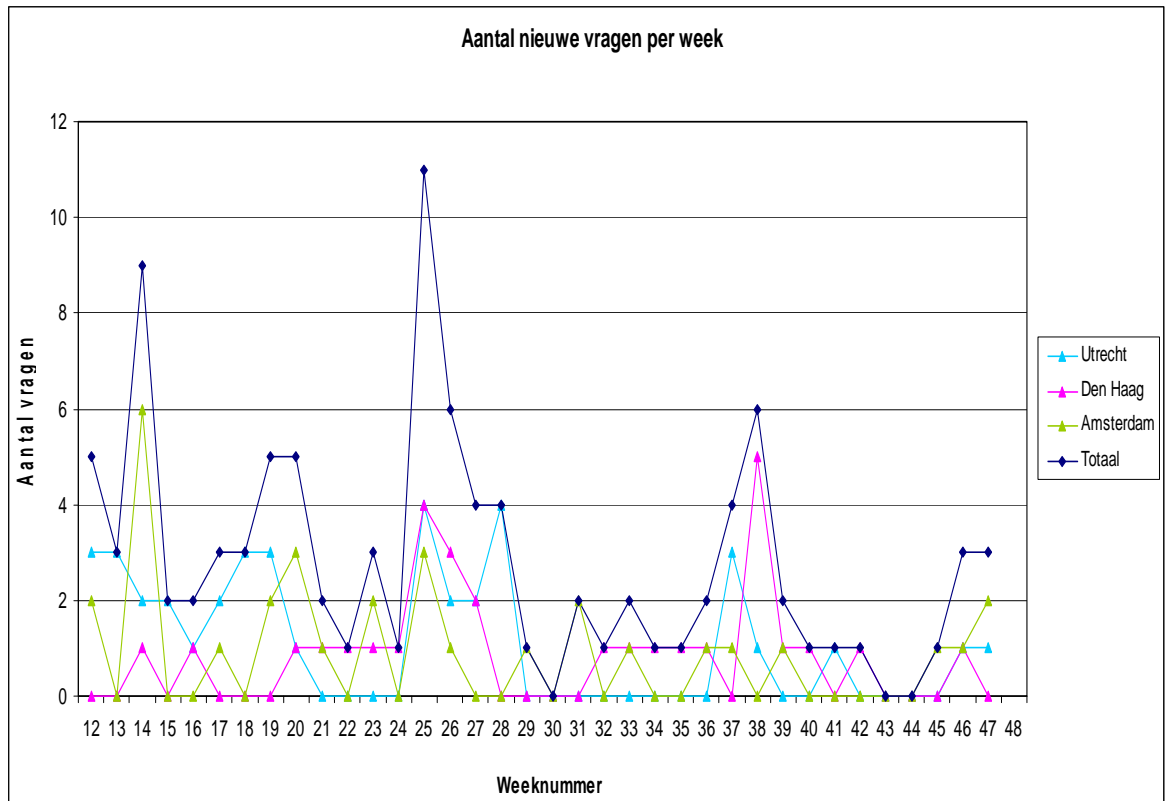
DNA vragen gespecificeerd	Aantal vragen
Activiteitsniveau	5
Algemeen	8
Bezwaar DNA-afname	1
Chain of custody	2
Contra-expertise	3
DNA-rapportage	16
DNA-rapportages met DNA-mengprofiel(en)	17
Drogredenering	1
Formuleren van vragen of hypothesen	3
Piekenprofielen	1
Relevantie bewijsstuk	1
Verwantschapsonderzoek	5
TOTAAL	63

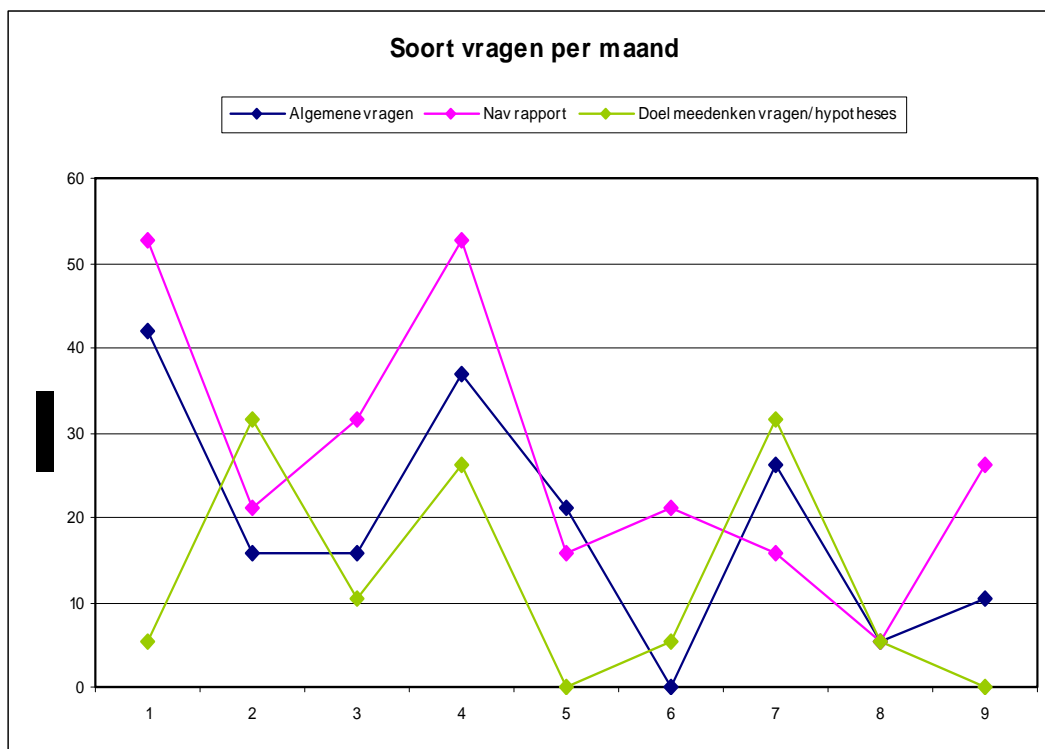
Wanneer alle vragen in de tijd (op de kalender) worden uitgezet blijkt dat de frequentie (uiteraard) fluctueert met de vakantie- en werkpieken. Een daling van het aantal vragen in de loop van de pilot kan niet worden vastgesteld. Gemiddeld kwamen er ongeveer drie vragen per week aan de orde met uitschieters tot elf per week tegenover weken zonder vragen (ook vanwege afwezigheid van de medewerkers).

Zo er toch al een daling van het aantal vragen kan worden waargenomen in de loop van de pilot (een daling lijkt voor de hand te liggen als de kennis van de rechters en juridische medewerkers toeneemt) staat daartegenover dat de complexiteit van de vragen is toegenomen. Althans dat is de globale ervaring van de betrokken forensische medewerkers. Een goede meting met betrekking tot dit soort trends is nog

niet uitgevoerd, maar verdient nader onderzoek om beter zicht en grip te krijgen op de noodzakelijke formatie forensische ondersteuning.

In de onderstaande grafieken is zichtbaar gemaakt hoeveel vragen in de loop van de pilot zijn gesteld en hoe de vragen zijn te onderscheiden in de categorieën: (1) algemene vragen, (2) vragen naar aanleiding van rapportages en (3) vragen in het kader van meedenken over mogelijke vraagstellingen.

Omdat de aantallen te laag zijn om trends te kunnen signaleren blijft dit hier verder onbesproken. Wel kan worden geconcludeerd dat de meeste vragen betrekking hebben op rapportages (ca. 46%). Algemene vragen komen voor in ca. 33% van de gevallen. Vragen die betrekking hebben op meedenken betreft ca. 20% van de gevallen. Van een significante stijging of daling van deze percentages is nog geen sprake geweest.

Alle vragen en verzoeken konden uiterlijk binnen een tijdsbestek van twee dagen per week (0.4 fte) naar tevredenheid worden beantwoord. Hiermee ging het alleen om strafgerelateerde vragen en verzoeken. Afgezien van de behandeling van een incidentele vraag hebben de forensische medewerkers bewust nog geen ondersteuning geboden ten behoeve van civiel recht of bestuursrecht. Vanuit die rechtsgebieden is wel belangstelling getoond voor die inzet.

3.3 Lokale pilotervaringen

De deelnemende gerechten hebben onafhankelijk van elkaar een lokale evaluatie uitgevoerd.¹⁰ Voor de overall evaluatie zijn deze evaluaties hieronder samengevoegd om een totaal overzicht te krijgen.

Werkwijze

De forensisch medewerkers zijn in beginsel gestart met een inzet van twee dagen per week, omdat nog lastig was in te schatten welke concrete taken konden worden verwacht en ingevuld. In de beginfase werd er veelal gestart met de inzet als vraagbaak waardoor de forensisch medewerker sterk afhankelijk was van de bereidheid van rechters en juridisch medewerkers om te worden benaderd met vragen. Er werd daarom snel ingezet op 'profilering' zodat de drempel om de forensisch medewerker aan te spreken met een vraag sterk werd verlaagd. Via rechtersoverleggen, teamoverleggen, introductiemails en proactieve

¹⁰ Deze lokale evaluaties zijn beschikbaar binnen de gerechten zelf, maar worden niet verder gepubliceerd.

voorlichtingsbijeenkomsten werden alle betrokken rechters en medewerkers benaderd en geïnformeerd. Minstens zo belangrijk was de zichtbare aanwezigheid van de forensisch medewerker die de mogelijkheid bood om informeel (bij de koffieautomaat) contact te leggen, elkaar te informeren of vragen te stellen. Deze aanpak bleek uiteindelijk te voldoen.

De algemene ervaring is wel dat alleen wanneer rechters zich realiseren dat ze iets niet begrijpen, terwijl dit van essentieel belang is voor de beoordeling, men bereid is de forensisch medewerker te benaderen. Dat is kwetsbaar omdat eigen kennis en begrip kan worden overschat. Om die reden is geëxperimenteerd met een werkwijze waarbij de forensisch medewerkers automatisch worden ingeschakeld in het geval van forensisch bewijs of forensische vraagstukken. Op deze wijze is er na de pilot en naast de beschikbaar vrije ondersteuningsfunctie van de forensisch medewerker een vast werkproces ontwikkeld waarmee de inschakeling van de forensisch medewerker kan worden gewaarborgd (zie bijlage IV). Op vergelijkbare wijze wordt op dit moment nog gewerkt aan de totstandkoming van een werkproces ter ondersteuning van de rechter-commissaris.

Verzoeken en vragen

De forensische medewerkers zijn op verschillende wijzen ingezet en bevroegd. Zo hebben de forensisch medewerkers voorlichting gegeven (bijv. met betrekking tot de nieuwe Wet DNA-verwantschapsonderzoek), algemene vragen beantwoord (bijv. het verschil tussen mitochondriaal DNA en Y-chromosomaal DNA-onderzoek), maar ook vragen beantwoord die samenhangen met actuele strafzaken. Daarbij kon het gaan om de (geheel of gedeeltelijke) beoordeling van een deskundigenverslag door de rechter, het (voor het begrip) geven van een toelichting op het rapport, de formulering van mogelijke opdrachten aan deskundigen of bijvoorbeeld het bijwonen van een verhoor van een deskundige. De werkzaamheden bleken in de praktijk dus divers, maar steeds ging het daarbij om de kennis en begrip van forensische wetenschappen in brede zin. Kennis die voor rechters soms moeizaam te achterhalen is uit vakbijlagen of uit wetenschappelijke publicaties waarvan zij het bestaan niet kennen.

Dit hangt veelal samen met het feit dat noch de forensisch wetenschappelijke publicaties noch de samenhangende populair wetenschappelijke publicaties zijn geschreven voor praktiserende juristen zoals rechters. Het hangt, als het om rapporten en verklaringen van deskundigen gaat vaak ook samen met de (empirisch wetenschappelijke) achtergrond van de deskundige die alleen kan en wil verklaren over empirische feiten, terwijl de jurist juist gevolgen of oorzaken wil afleiden uit die empirische feiten.

Meer in het bijzonder hebben de forensische medewerkers zich bezig gehouden met de volgende activiteiten:

Voorbereiding van het forensische dossier

De forensisch medewerker maakt op vergelijkbare wijze als de juridisch medewerker, een samenvatting (ontsluiting) van het forensisch bewijs in grote strafzaken (bijv. TGO-zaken) zoals dat in het strafdossier is aangevoerd. Daarbij kunnen ook de (relevante delen van) vakbijlagen of van wetenschappelijke publicaties direct worden 'gelinkt' aan het forensisch bewijs. Hiermee wordt niet alleen de strafkamer ontlast maar wordt ook bewerkstelligd dat het forensisch bewijs de aandacht krijgt die het nodig heeft, ook als dat niet op het eerste gezicht noodzakelijk lijkt.

Voorbeeld uit de pilot

Een samenvatting van dossier door een jurist gaf correct weer dat er kruitresten op de mouw van de verdachte waren gevonden.

Bij het doornemen van het dossier door de forensisch medewerker bleek het om gemarkeerde kruitresten te gaan. Dit was beschreven in het rapport maar niet onderkend door de jurist die de samenvatting had gemaakt. De jurist zag de relevantie van de markering niet in, terwijl de deskundige blijkbaar niet onderkende dat markering van kruit (door bijv. de politie) niet algemeen bekend is onder juristen (in het rapport zelf werd hier namelijk geen verdere aandacht aan besteed).

(Voorbeeld van een voorbereidingskwestie met ondersteuning van een forensisch medewerker)

Ondersteuning bij het vervolgonderzoek

In het geval een aanvullend of vervolgonderzoek wordt overwogen worden forensische medewerkers ingeschakeld om te assisteren bij het formuleren van de onderzoeksvraag en/of hypothesen. De aanleiding hiervoor ontstaat in de meeste gevallen door verklaringen ter zitting, bijvoorbeeld: 'Kan een bepaald spoor achtergelaten zijn als het in de verklaring veronderstelde scenario zou worden gevolgd?'

Rapporten beperken zich in de regel tot een bronniveau (van wie kan het spoor afkomstig zijn?), terwijl de rechter voor de vraag staat bij welke handelingen het spoor kan zijn achtergelaten (activiteitsniveau) c.q. bij het begaan van het ten laste gelegde delict kan zijn ontstaan. In de voorbereiding van, de met bepaalde hypothesen samenhangende, onderzoeksvragen blijkt de forensisch medewerker een nuttige bijdrage te kunnen leveren. Uiteindelijk met het doel dat de rechter optimaal gebruik maakt van de mogelijkheden van (nader) onderzoek. De beslissing over het nader onderzoek wordt uiteindelijk genomen door de rechter na de officier van justitie, de verdachte, zijn eventuele raadsman en/of de deskundige daarover te hebben gehoord.

Voorbeeld uit de pilot

Vraag: Verdachte komt ter zitting met een alternatieve verklaring voor de aanwezigheid van zijn DNA op een bewijsstuk. Verdachte draagt aan dat dat via een mede-verdachte moet zijn gebeurd. Kan dat worden onderzocht?

Antwoord:

Wanneer het DNA van een persoon via een ander persoon (of voorwerp) op een bewijsstuk terecht is gekomen noemen we dat indirecte overdracht. Wanneer je wilt weten of dit scenario past bij het gevonden DNA spoor kun je de deskundige vragen dit te onderzoeken. De deskundige kan een waarschijnlijkheidsuitspraak doen over het bewijs gezien onder twee verschillende hypothesen, waarbij de ene hypothese bijvoorbeeld uitgaat van directe overdracht en de tweede van indirecte overdracht. Omdat dit onderzoek zich richt op de activiteit waarbij het DNA spoor mogelijk is achtergelaten wordt dit ook wel "onderzoek op activiteiten niveau" genoemd. Het rapport wat er nu ligt is op 'bronniveau' en gaat alleen in op de vraag wie de donor van het DNA spoor zou kunnen zijn. In dit geval is aangeraden contact op te nemen met het NFI om de te onderzoeken hypothesen te bespreken, de bespreking heeft bij de RC plaatsgevonden en de hypothesen zijn uitgezet voor onderzoek.

(Voorbeeld van forensische ondersteuning met betrekking tot een mogelijk vervolgonderzoek)

Uitleg over algemene onderwerpen

De beantwoording van algemene vragen behoort tot de 'core-business' van de forensisch medewerker, omdat veel algemene vragen de aanleiding vormen tot meer verdiepende, casuïstische vragen. Algemene vragen dienen meestal om basiskennis te verwerven en hoewel veel van dit soort vragen aan de orde komen in opleidingen van de SSR, NFI, etc. blijkt in de praktijk vaak dat cursuskennis niet beklijft als deze niet regelmatig wordt toegepast in de dagelijkse praktijk. Om de theorie in de praktijk toe te passen – die er vaak net anders uitziet - volstaat met andere woorden een cursus niet. De forensische medewerkers bieden de mogelijkheid om tijdens een werkoverleg of 'achter het bureau' de koppeling te maken tussen theorie en de aangereikte praktijk van die dag.

In de pilot bestond die behoefte vooral met betrekking tot DNA-profilering, waarbij de vragen varieerde van zeer algemeen (Via welke stappen komt men van aangetroffen bloed op de plaats delict uiteindelijk tot een DNA-profiel?) tot zeer toegepast (Bij dit rapport is een DNA-profielcluster als bijlage toegevoegd. Wat is dat, en wat zegt het?).

Voorbeeld uit de pilot

Een rechter krijgt het verzoek van een advocaat om een bloedspoorpatroonanalyse toe te staan.

De forensisch medewerker vat in de kader voor de rechter relevante literatuur en vakbijlagen samen om daarmee een goed overzicht te bieden van de (on)mogelijkheden. Relevant in deze zaak was onder andere het bieden van een overzicht van de factoren waar rekening mee dient te worden gehouden bij bloedspoorpatroononderzoek van kledingstukken. De rechter heeft de voorbereiding gebruikt bij de behandeling van het verzoek van de advocaat.

(Voorbeeld van een meer algemeen ondersteuningsverzoek)

Grenzen aan ondersteuning

De forensisch medewerker kan niet alle vragen beantwoorden. De deskundige is bijvoorbeeld degene die bevraagd moet worden als het gaat om specifieke uitleg over de interpretatie van een rapport. Daarom moeten forensische medewerkers begrenst zijn in de vragen die wel en niet beantwoord kunnen worden. In de pilot vloeide deze begrenzing voort uit het feit dat de forensisch medewerker geen deskundige is en ook geen specialistische kennis van een bijzonder of specifiek forensisch vakgebied heeft. Een forensisch medewerker is een forensisch generalist die kennis heeft van forensische wetenschappen en de bijbehorende methoden van onderzoek en rapportage. De forensisch medewerker kan dus waar nodig achtergrondinformatie bieden, maar moet de rechter verwijzen naar de deskundige als er specialistische vragen zijn. In dat laatste geval treedt de forensisch medewerker niet op als aanbieder van informatie maar als een soort forensische 'tolk' tussen rechter en deskundige. Waar het voor een rechter soms lastig is tegenover de deskundige duidelijk te maken waarom een rapport lastig te interpreteren is, kan de forensisch medewerker helpen bij het concreet maken van deze onduidelijkheid. Door het voorleggen van gerichte en concrete vragen krijgt de deskundige dan op zijn beurt de kans deze onduidelijkheid weg te nemen.

Een hieruit voortvloeiend aandachtspunt is wel dat in de competenties van de forensisch medewerker hier aandacht aan zal moeten worden besteed. Een forensisch medewerker moet zich bewust zijn van de grenzen van zijn domein en functie-uitoefening en moet deze grenzen ook goed kunnen bewaken.

Voorbeeld uit de pilot

Vraag: In een rapport met DNA-mengprofielen staat wel beschreven dat verdachte één van de donoren van het mengprofiel kan zijn, maar er staat ook in dat er geen statistische onderbouwing kan worden gegeven. Betekent dit nu dat de bewijswaarde nul is?

Antwoord: Dat er geen statistische onderbouwing gegeven kon worden heeft te maken met het feit dat deze mengprofielen zich niet lenen voor een berekening met de standaard statistische methode. Dit betekent niet dat de bewijswaarde nul is. Wat de bewijswaarde wel is volgt niet uit het verslag. U kunt de deskundige vragen wat precies de reden is dat in dit geval geen statistische onderbouwing kon worden uitgevoerd. Ook kunt u vragen of er nog aanvullend onderzoek mogelijk is, waarbij de waarschijnlijkheidswaarde bijvoorbeeld eventueel op een verbale schaal kan worden uitgedrukt.

Contacten externe partijen

In de pilot is het niet voorgekomen dat er, in het kader van een strafzaak, zelfstandig contact is geweest tussen de forensisch medewerker en externe partijen (bijv. de deskundige). Toch bleek die behoefte wel te bestaan tijdens presentaties onder rechters. Forensische medewerkers zouden in dat kader bijv. als intermediair kunnen functioneren voor de rechter vergelijkbaar aan een juridisch medewerker die namens de rechter vragen stelt over de voortgang van onderzoeken, aanwezigheid van stukken, kwaliteit van stukken, e.d.

Of en in hoeverre dit gewenst is blijft een vraag voor de rechter, waar op dit moment, op basis van de pilotresultaten nog geen waardevol oordeel over gegeven kan worden. Het maakt wel dat het vraagstuk zicht leent voor nader onderzoek.

4. De forensisch medewerker

4.1 De competenties

De hiervoor beschreven noties over de persoon van de forensisch medewerker (zoals bijv. forensische generalist, alumnus, tact, empathie, zelfkritiek, sociale vaardigheden) maken duidelijk dat er sprake moet zijn van een sollicitatie en selectie op basis van een zorgvuldig tot stand gekomen profiel. De pilot is gestart met alumni forensische science van de Universiteit van Amsterdam omdat academische kennis en ervaring met empirisch-wetenschappelijke methoden gerelateerd aan forensische vakgebieden van cruciaal belang werd geacht bij de ondersteuning van de rechter. Dat onderscheidt de alumni van de forensisch geschoolden van een hoger beroepsopleiding (HBO).

De academische opleiding van de forensisch medewerkers sluit qua niveau bovendien goed aan bij de (academische) opleiding van de rechters en veel van de juridisch medewerkers.

Wat betreft de functiewaardering van de forensisch medewerker is om bovenstaande reden aansluiting gezocht bij de positie en waardering van de (academisch geschoolde) juridisch medewerker. De werkzaamheden zijn in grote lijnen vergelijkbaar al zal de forensisch medewerker zijn werkzaamheden vooral achter de schermen uitvoeren. Daar tegenover staat dat de forensisch medewerker heel zelfstandig moet kunnen werken, assertief moet kunnen zijn (zelf 'werk' moet genereren) en in staat moet zijn goed te functioneren in meerdere vakgebieden en netwerken.

Een belangrijke overweging bij de selectie van de forensisch medewerkers is overigens dat zij niet alleen binnen, maar ook buiten de organisatie, gewild of ongewild, een toonbeeld zullen vormen van de forensische expertise binnen de Rechtspraak. Als de forensisch medewerkers niet het juiste gezag uitstralen op basis van hun competenties en persoonskenmerken kan dat negatief uitstralen op de Rechtspraak.

In bijlage III wordt een voorstel gedaan voor een functieprofiel van een forensisch medewerker, zoals deze naar voren komt uit de pilot. De genoemde en beschreven competenties laten zich herkennen in de verschillende overwegingen en voorbeelden die hiervoor zijn weergegeven.

4.2 Werving en selectie

Forensisch medewerkers zijn gerechtsambtenaren en dus is de procedure van werving en selectie in overeenstemming met die van gerechtsambtenaren.

De bijzondere competenties van de forensisch medewerkers maken wel dat bijzondere aandacht uit moet gaan naar de (forensisch) empirisch-wetenschappelijke competenties en de didactische kwaliteiten om dit soort kennis over te dragen aan mensen die niet zijn opgeleid in deze vakgebieden. Voor deze aspecten van de functie zal de Rechtspraak zich bij de selectie van de forensisch medewerkers moeten laten adviseren door mensen buiten de Rechtspraak in het bijzonder door vertegenwoordigers vanuit de forensische wetenschappen. De ervaringen tot nu toe bieden wel al enig houvast voor de selectie. Daarnaast functioneert binnen de Rechtspraak inmiddels een kenniskring forensische expertise met rechters en andere medewerkers die aantoonbare affiniteit met en/of kennis van forensische expertise hebben en dus voor bijstand kunnen zorgen in de werving en selectie van de forensische medewerkers.

4.3 Ondersteuning van de ondersteuning

Al eerder is aan de orde gekomen dat het van belang is dat forensische medewerkers de mogelijkheid hebben om actuele wetenschappelijke literatuur te raadplegen. Die faciliteit is gedurende de pilot beschikbaar gesteld via het netwerk van de UvA. In de toekomst zal deze faciliteit moeten worden ingekocht door de Rechtspraak zelf. De kosten daarvoor zijn overigens beperkt en de faciliteit kan, zo nodig, via een standalone computer beschikbaar komen binnen een gerecht.

Ondersteuning van de forensische medewerkers is tijdens de pilot verzorgd door de begeleiders (rechters) binnen de gerechten. Zeker in het begin van de pilot, maar soms ook later als de grenzen in ondersteuning worden geraakt, bleek het van belang dat de forensisch medewerker een vertrouwenspersoon heeft binnen de rechterlijke macht die incidenten in de juiste context kan plaatsen en op de juiste merites kan schatten. Dat biedt de forensisch medewerker de mogelijkheid tot reflectie en geeft vertrouwen. Het lerend effect voor zowel de medewerker als de organisatie kan met de begeleider beter worden benut. Voor een structurele inbedding van forensische medewerkers binnen de Rechtspraak zal aan dit vereiste ook aandacht moeten worden besteed.

Of en in welke vorm de forensisch medewerker daarnaast wetenschappelijke begeleiding nodig heeft is in de pilot nog niet vastgesteld, maar zal zeker onderwerp van gesprek zijn in de ontwikkelingen rondom de inzet van de forensisch medewerker.

Tenslotte is al tijdens de pilot gebleken hoe waardevol het is als de forensisch medewerkers deel uitmaken van de kenniskring forensische expertise onder verantwoordelijkheid van het LOVS. Deze groep die een besloten website tot zijn beschikking krijgt, onderling informatie uitwisselt over actualiteiten en bepaalde Wiki-pagina's beheert, zal naar verwachting niet alleen voor de rechters en medewerkers van de Rechtspraak waardevol zijn maar ook voor de landelijke groep forensisch medewerkers een waardevolle ondersteuning bieden. Die verwachting is tijdens de pilot al voor een deel ingelost.

4.4 Kwaliteitswaarborging

Selectie

Omdat het voor de gemiddelde jurist of medewerker binnen de Rechtspraak moeilijk, zo niet onmogelijk is, de (vakinhoudelijke) deskundigheid van een forensisch medewerker te beoordelen is het niet goed mogelijk om de juiste forensische medewerker te selecteren voor deze functie binnen de Rechtspraak. Om die reden is voor de pilot samenwerking gezocht met de UvA die de juiste kandidaten helpen selecteren om in te zetten tijdens de pilot. De gerechten hadden uiteindelijk het laatste oordeel om zeker te stellen dat de kandidaat ook vanuit het perspectief van de rechtbank in het profiel paste. Die samenwerking van het gerecht met een vertegenwoordiger vanuit de forensische natuurwetenschappen heeft in de pilot goed gefunctioneerd en wordt om die reden ook aanbevolen voor de structurele selectie van forensisch medewerkers. De kenniskring forensische expertise kan, zo nodig, adviseren en bemiddelen in de contacten met daarvoor geschikte wetenschappelijke instituten.

Functioneren

Het werkveld van de forensisch medewerker is te dynamisch om alleen te volstaan met permanente educatieverplichtingen, die zich uitstrekken tot het bijhouden van actuele ontwikkelingen in de forensische wetenschappen. Het is ook van belang om zijn kennis en vaardigheden regelmatig te onderwerpen aan intervisie en te toetsen aan de kwaliteit van zijn collega's om te voorkomen dat de 'scherpte' in het

functioneren afneemt. De wijze waarop een dergelijke intervisie vorm en inhoud moet krijgen is nog een punt van uitwerking dat mede afhangt van de wijze van inzet van forensische medewerkers binnen de Rechtspraak. Het ligt voor de hand om de kenniskring forensische expertise een opdracht te verstrekken om te komen tot een voorstel voor een procedure die zich laat opnemen in de kwaliteitsborgingsystemen van de gerechten. Daarbij biedt de kenniskring een goede, landelijk verankerde, mogelijkheid om externe wetenschappers in te schakelen om bij te dragen aan de borging van de kwaliteit van de forensische medewerkers. Dat kan heel concreet plaatsvinden door een forensisch wetenschapper aan te bevelen aan het gerecht die samen met één of meer functionarissen van het gerecht het werk van de forensisch medewerker beoordelen.

5. Conclusies en aanbevelingen

Zonder in alle details te treden kan worden geconcludeerd dat de pilot is geslaagd. Niet alleen is de pilot uitgevoerd zoals deze was en is bedoeld, maar de pilot heeft ook voldoende inzicht gegeven in de (on)mogelijkheden waarmee een forensisch medewerker een bijdrage kan leveren aan het begrip van de inbreng van de deskundige.

De algemene conclusie is dat de forensisch medewerker hier een positieve bijdrage aan kan leveren door de rechter en juridische ondersteuning aan de hand van basiskennis begrip bij te brengen van de essenties van forensische wetenschappen, waaronder bijv. de aannemelijkheidverhouding die steeds vaker gehanteerd wordt in deskundigenrapportages.¹¹ De forensisch medewerker is daartoe in relatie tot de rechter en juridisch medewerker beter in staat dan de deskundige zelf omdat de forensisch medewerker anders dan de deskundige een forensisch generalist is, die bekend en vertrouwd is met de Rechtspraak en de deskundigenbrengr, net als de rechter, in het licht van de totale context van het procesdossier kan beoordelen. De forensisch medewerker draagt zo bij aan de vertaalslag van de forensische naar de juridische vraagstelling en, waar van toepassing, vice versa.

Doordat rechters en juridische medewerkers door de forensische medewerker worden geholpen bij het ontwikkelen en hanteren van hun forensische basiskennis en –begrip ten behoeve van het beoordelen en waarderen van de deskundigeninbreng stijgt het niveau van de rechtsvinding. De beoordeling en het debat rondom de deskundigeninbreng wordt daarmee op een hoger niveau gebracht.

(1) Forensische ondersteuning binnen de Rechtspraak levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de strafrechtspraak.

Uitgaande van de nieuwe elf rechtbanken kan er, gelet op de ervaringen in de pilot, worden volstaan met de inzet van één forensisch medewerker per gerecht. De ervaringen in de pilot bevestigen dat versterking van de forensische basiskennis bij rechters en juridische ondersteuning niet een kwestie is van een eenmalige cursus of training. Kennis wordt basiskennis als deze in verschillende situaties/casuïstiek herhaaldelijk wordt toegepast. De forensisch medewerker kan daar een goede bijdrage aan leveren door de rechter direct te helpen bij het op de juiste wijze toepassen van basiskennis in relatie tot een casus. Daarbij speelt ook een rol dat basiskennis en de behoefte aan basiskennis zich ontwikkelt in de tijd omdat technieken veranderen, maar ook rechters en juridische medewerkers rouleren zodat steeds nieuwe medewerkers geconfronteerd worden met forensische vraagstukken.

Deze aspecten maken dat forensisch medewerkers regelmatig fysiek op locatie aanwezig moeten zijn. Uiteindelijk wordt hun aanwezigheid aan de hand van de ervaringen in de pilot ingeschat op tenminste drie dagen (0,6 fte) per rechtbank, waarbij moet worden opgemerkt dat een uitbreiding naar 0,8 fte reëel lijkt gelet op de verwachte toename aan inzet ten behoeve van het kabinet rechter-commissaris en de overige rechtsgebieden. Bij deze inschatting, die gedurende de pilot bij herhaling is besproken en aangescherpt, speelt ook een rol dat gerechten steeds vaker te maken krijgen met complexe dossiers waar forensisch bewijs in toenemende mate een rol in speelt.

Een vergelijkbare pilot als voor de rechtbanken is in 2013 gestart bij de gerechtshoven. Deze pilot zal naar verwachting in het voorjaar van 2014 worden

---

¹¹ Zie in deze ook Bijkans begrepen?, Feitelijk en vermeend begrip van forensische deskundigenrapportages onder rechters, advocaten en deskundigen, Den Haag, 2009, waarin in de conclusies en aanbevelingen wordt aangestuurd op een beter begrip van de essentie van de aannemelijkheidverhouding en de relatie daarvan met de bewijsevaluatie.

afgerond waarmee de behoefte aan forensische medewerkers bij de gerechtshoven ook zal worden vastgesteld.

(2) Voor de rechtbanken wordt een structurele inzet van 0,6 fte forensisch medewerker per gerecht noodzakelijk geacht.

Al voor de pilot was duidelijk dat de forensische medewerkers binnen de Rechtspraak qua kennis, niveau en enthousiasme in staat moeten zijn om rechters en juridische ondersteuning te bieden en te enthousiasmeren bij het gebruik van basiskennis in de beoordeling en waardering van de inbreng van deskundigen. Deze competenties gekoppeld aan de steeds vaker voorkomende wetenschappelijke inbreng van deskundigen, deed de keuze vallen op academisch geschoolde forensische wetenschappers met een generalistische 'inslag' en affiniteit voor de samenhangende communicatie. Tijdens de pilot is gebleken dat dit een gelukkige keuze is geweest. De betreffende forensische medewerkers, alumni forensic science, blijken goed in staat om een brug te helpen slaan tussen de (overigens nog veelal ontkiemende) forensische basiskennis bij rechters en de inbreng van de deskundige.

(3) De forensische ondersteuning moet voorzien in een generalistisch ingestelde forensische academicus die goed in staat is rechters, raadsheren en juridische medewerkers te ondersteunen bij de vertaalslag tussen forensische en juridische vraagstelling en op te leiden in de basiskennis/beginselen van forensische wetenschappen.

Als van de rechter wordt verwacht dat hij niet gebukt gaat onder een kennisparadox ('ik weet niet wat ik niet weet') die kan veroorzaken dat hij onbekend is met voor de waarheidsvinding relevante kennis c.q. publicaties, is het nodig dat de rechter, in ieder geval in grote lijnen, op de hoogte is van de ontwikkelingen in forensische wetenschappen. Ook met betrekking tot dit aspect heeft de forensische ondersteuning een belangrijke taak, die zij alleen kan uitvoeren als zij toegang heeft tot een forensisch netwerk buiten de Rechtspraak. Zo moeten forensische medewerkers bijv. de mogelijkheid hebben om wetenschappelijke publicaties te raadplegen via internet of via bemiddeling van collega wetenschappers.

(4) Forensische medewerkers bij de rechten moeten aansluiting hebben op het forensisch kennisnetwerk buiten de Rechtspraak teneinde op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van forensische expertise.

Tijdens de pilot is duidelijk geworden dat de inschakeling van de forensisch medewerkers in het werkprocessen van, onder meer, de zittingsvoorbereiding van belang is om te voorkomen dat relevante (forensische) aspecten of vragen onderbelicht blijven.

Om dat te realiseren is een werkproces voorgesteld dat tevens voorkomt dat de betrokkenheid van de forensisch medewerker leidt tot onnodige vertraging in de doorlooptijden. In de kern draait het om een snelle check bij de intake van een dossier (bijv. door de administratieve medewerker) op basis van één vraag: Is er sprake van een deskundigenverslag en/of technisch proces-verbaal? Als dat het geval is wordt de forensisch medewerker op de hoogte gesteld die vaststelt of het verslag en/of proces-verbaal reden geeft/geven tot een meer diepgaande analyse aan de hand van het totale dossier. Als dat het geval is zal de forensisch medewerker het dossier voorbereiden als toevoeging op het algemene voorbereidingsformulier. De voorbereiding van de forensisch medewerker wordt teruggekoppeld naar de rechter en juridisch medewerker en kan ook reden geven tot een gesprek met de rechter en juridisch medewerker.

Op vergelijkbare wijze kan de voorbereiding ten behoeve van de rechter-commissaris vorm worden gegeven. Als extra facet speelt de ondersteuning bij de voorbereiding

van deskundigenverhoren daar een rol bij. Een uitgebreidere beschrijving van de werkprocessen is te vinden in bijlage IV.

De wijze waarop forensische medewerkers het beste kunnen voorbereiden en rapporteren kan op basis van de ervaringen van de pilot nog verder worden uitgewerkt binnen de kenniskring forensische expertise van het LOVS.

(5) De inbreng van de forensische ondersteuning moet worden geborgd in de reguliere werkprocessen.

Door verschillende partners zijn vragen gesteld en inhoudelijke opmerkingen gemaakt die relevant zijn bij de doorontwikkeling van de functie en de werkprocessen van de forensisch medewerker. Als die vragen en opmerkingen zijn verzameld en vereisen een individuele behandeling om daarmee de doorontwikkeling verder vorm en inhoud te geven.

(6) De kenniskring forensische expertise moet nadere en gestructureerde aandacht besteden aan de doorontwikkeling van de functie en de werkprocessen van de forensische ondersteuning en daarover, wanneer nodig, in overleg treden met partners als bijv. het NRGD, het NFI.

Aanbevelingen

Bovenstaande overwegingen en conclusies leiden bijna vanzelfsprekend tot een aantal aanbevelingen gericht aan de Raad voor de rechtspraak, de presidenten en het LOVS. Het gaat daarbij om de volgende aanbevelingen.

(1) Elke rechtbank moet tenminste de beschikking krijgen over 0,6 fte forensisch medewerker. Bij de gerechtshoven moet op dezelfde wijze als bij de rechtbanken een pilot worden uitgevoerd om betreffende behoefte aan niet-juridische, forensische ondersteuning bij de gerechtshoven te leren kennen.

(2) De forensisch medewerker moet worden geselecteerd, geworven en aangesteld op basis van het profiel in bijlage III. Zowel het profiel als de bijbehorende waardering dient nog volgens de daarvoor geldende regels te worden vastgesteld en geborgd.

De functiewaardering is tijdens de pilot gelijk verondersteld aan de juridisch medewerker. Zowel het profiel als de bijbehorende waardering zal nog conform de daarvoor geldende regels en procedures moeten worden vastgesteld.

(3) Zowel bij de selectie als bij de kwaliteitsborging van de inzet van de forensisch medewerkers moeten de gerechten samenwerking zoeken met forensisch wetenschappelijke instituten. De kenniskring forensische expertise kan daar, aangespoord door het LOVS, een entamerende en begeleidende rol in vervullen.

(4) Het werkproces en de bijbehorende instructies in relatie tot de inzet van de forensische medewerker zullen door het LOVS nader moeten worden ontwikkeld, vastgesteld en geborgd.

Hoewel de pilot al heeft geleid tot een werkproces met bijbehorende instructies is het van belang om deze kritisch door te lichten op landelijke bruikbaarheid en om deze vervolgens bestuurlijk vast te stellen voor brede verspreiding onder de gerechten.

BIJLAGE I

Voorbeeld van het door de forensische medewerkers gebruikte logboek (geanonimiseerd)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	LOGBOEK PILOT FORENSISCHE ONDERSTEUNING RECHTBANKEN AMSTERDAM, DEN HAAG EN UTRECHT									
2	Maart 2012 tot December 2012									
3	NB: Vragen en antwoorden zijn kort en bondig weergegeven. Quotes, veelal uit e-mail contact, worden weergegeven tussen aanhalingstekens.									
4	In de kolom 'Verwijzingen' staan hyperlinks die bij klikken naar de relevante informatie op het persoonlijk tabblad van de betreffende ondersteuner verwijzen									
5										
6	De genoemde tijdsbesteding is de totale tijdsbesteding m.b.t. de gestelde vraag. Deze tijdsbesteding kan over verschillende dagen verspreid zijn ingevuld en kunnen ook meerdere contactmomenten									
7										
Datum	Onderwerp	Vraag	Type	Vraag van	Antwoordlactie	Tijdsbesteding (uur)	Verwijzing	Feedback	Rechtbank	
8	DNA-onderzoek/DNA rapportage met DNA-mengprofiel(en)	Rapport met mengprofiel, er staat dat er een onvolledig hoofdprofiel is afgeleid die matcht met de verdachte met een kans van 1 op 1 miljard. Ik dacht dat dat de uitspraak was die bij een volledige match hoorde, hoe kan het dat er hier ook over een kans van 1 op 1 miljard wordt gesproken?	nav rapportage	Rechter	Uitgelegd over DNA-kenmerken en dat de frequentie waarmee deze voorkomen in de populatie verschilt. Op basis van deze frequenties wordt de matchkans berekend, ook bij een onvolledig profiel kan hier een kans kleiner dan 1 op 1 miljard uitkomen, dat ligt aan de zeldzaamheid van de DNA kenmerken dat aanwezig is in dat onvolledige profiel. In dit geval is er sprake van een mengprofiel waaruit een onvolledig hoofdprofiel is opgemaakt, de berekende matchkans slaat op dit hoofdprofiel. Ondanks het feit dat het hier om een onvolledig profiel gaat is de kans dat een willekeurige gekozen persoon, niet verwant aan de verdachte, matcht met het hoofdprofiel, dus kleiner dan 1 op 1 miljard.	0,5		Bekend	Utrecht	
9	Pathologie	Ik ben een term tegengekomen in het pathologie rapport waarvan ik niet begrip wat ermee wordt bedoeld. Ben jij bekend met deze term?	nav rapportage	Rechter	Definitie gevonden in "Forensische geneeskunde: raakvlakken tussen geneeskunst, gezondheidszorg en recht", de relevante pagina gekopieerd en aan de rechter overhandigd.	0,25		Bekend	Utrecht	
10	DNA-onderzoek/DNA-rapportage met DNA-mengprofiel(en)	Ik kan het gevonden DNA-mengprofiel niet goed duiden, er staat dat de verdachte een van de celdonoren kan zijn, maar er is geen statistische berekening gegeven. In hoeverre kunnen we ervan uitgaan dat de verdachte ook daadwerkelijk donor is?	nav rapportage	Rechter	De algemene opmerking gemaakt dat bij de vraag of iemand daadwerkelijk donor van een DNA-mengprofiel kan zijn ook overige informatie (uit het dossier) een rol speelt en het geheel in onderlinge samenhang moet worden bekeken. Verteld dat wat betreft het DNA-mengprofiel vragen kunnen worden gesteld aan de deskundige. Samen met rechter gesproken over de heersende onduidelijkheid over het rapport waarna concrete vragen (onder regie van alledrie de rechters uit de combinatie) voor de deskundige zijn geformuleerd.	4		Bekend	Utrecht	
11	Forensische geneeskunde	Er zijn verschillende rapportages in een zaak waar het shaken-baby-syndroom wordt vermoed. Kun je ons uitleg geven over de gebruikte terminologie?	nav rapportage	Griffier	Ik heb een verklarende woordenlijst gemaakt aan de hand van de rapportages en met behulp van literatuur ("De sesam atlas van de anatomie").	6	Verklarende woordenlijst	Bekend	Amsterdam	
12										

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
13	Bekend DNA-onderzoek/DNA-rapportages met DNA-mengprofiel(en)	Er is een mengprofiel gevonden, maar er is geen berekening voor gegeven. Waarom is hier geen berekening?	nav rapportage	Rechter	Het is niet altijd mogelijk om een berekening te geven, vooral in het geval van mengprofielen kan dat lastig zijn. Dit kan verschillende oorzaken hebben, de deskundige kan hier meer over vertellen. In dit soort zaken is het belangrijk het DNA-bewijs in de context van de zaak te bekijken.	0,15		Bekend	Amsterdam
14	Bekend DNA-onderzoek/verwantschapsonderzoek	1:10.000 bij verwantschap in een zaak met een verdachte met 3 broers. Wat zegt deze waarschijnlijkheid in vergelijking met de kleiner dan 1 op 1 miljard die vaak wordt gegeven?	nav rapportage	Rechter	Je vergelijkt andere hypothesen met elkaar. De resultaten van het DNA-onderzoek zijn zoveel keer waarschijnlijk bij hypothese 1 dan bij hypothese 2. Hypothese 1 is dat het DNA afkomstig is van de verdachte. Hypothese 2 verschilt in de vergelijkingen (het DNA is afkomstig van een willekeurig persoon of een verwant). Omdat je de helft van je DNA-kenmerken van je moeder en de helft van je vader erft, is het waarschijnlijk dat meer DNA-kenmerken overeenkomen met broers en zussen dan met willekeurige personen. Daarom komt er ook een leger getal uit de berekening. Er is echter niet een hele grote kans dat het DNA-profiel van je broer of zus (eeneelinge meeflingen buiten beschouwing gelaten) exact gelijk is aan je eigen DNA-profiel. Om broers en/of zussen uit te sluiten, kan er voor gekozen worden om deze personen ook een DNA-test af te nemen.	0,15		Bekend	Amsterdam
15	Bekend DNA-onderzoek/DNA-rapportage	In een DNA-rapport wordt een profiel wel handmatig vergeleken maar kan niet worden opgenomen in de DNA-databank. Waarom?	nav rapportage	Rechter	In het rapport staat vermeld dat het om nevenkenmerken gaat. Uitgelegd aan de hand van het document 'Criteria voor de aanlevering van DNA-profielen aan de Nederlandse DNA-databank voor stratzaken, Dr. Ir. C.P. van der Beek MBA, Beheerder DNA-databank' dat er criteria zijn waaraan een DNA-profiel moet voldoen om opgenomen te kunnen worden in de databank. Aangegeven dat vragen over deze criteria, en waarom daar in dit geval niet aan voldaan kon worden, aan het NFI zouden kunnen worden voorgelegd.	1		Bekend	s Gravenhage
16	Bekend RNA-onderzoek	Wat is RNA en hoe kan dit gebruikt worden bij het bepalen van het biologisch celmateriaal	algemene vraag	Rechter	Uitgelegd wat RNA is en hoe het gebruikt kan worden om het celtypen te achterhalen. Bij zaakgerelateerde vragen over celtyping kan de deskundige geraadpleegd worden.	0,5		Bekend	s Gravenhage
16	Bekend DNA-onderzoek/activiteitsniveau	OwJ heeft het verzoek ingediend om onderzoek te laten doen naar de ouderdom van een DNA-spoor (contactspoor), kan dat?	doel meedenken vragen/hypothesen	Rechter	DNA sporen zelf kunnen niet worden gedateerd. Uit gesprek met rechter bleek dat de vraag niet alleen was "wanneer" een spoor was achtergelaten, maar ook "hoe". Over dat laatste verteld dat er wellicht bij het NFI navraag gedaan kan worden over de mogelijkheid van onderzoek op activiteiten niveau (hierbij uitgelegd over de 3 evaluatie niveaus: bron-, activiteit- en delictniveau).	2		Bekend	Utrecht

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Bekend	DNA-onderzoek/DNA-rapportage met DNA-mengprofiel(en)	In deze zaak is sprake van veel DNA rapportages, vervolgonderzoeken en complexe profielen. Er is veel onduidelijk voor ons, zou jij alles kunnen doormenten en er met ons over praten?	doel meedenken vragen/hypothesen	Rechter	Rapportages doorgenomen en een overzicht gemaakt van alle DNA rapportages in het dossier en welke over hetzelfde stuk van overtuiging gaan (aangezien er veel vervolgonderzoeken bij zaten). Het geheel doorgesproken en gezamenlijk tot vragen gekomen dit ter zitting aan de deskundige zijn gesteld.	37		Bekend	Utrecht
18									
Bekend	Gezichts-vergelijking	De advocaat van de verdachte vraagt om een expert in gezichtsonderzoek om gezichtsvergelijking uit te voeren, is dit een expertise gebied?	algemene vraag	RC	Dit is een expertisegebied, in de productcatalogus van het NFI wordt dit genoemd. Het betreffende onderzoek zou dus daar kunnen worden uitgezet.	0,15		Bekend	Amsterdam
19									
Bekend	DNA-onderzoek/DNA-rapportage met DNA-mengprofiel(en)	Contra-expertise uitgevoerd in een zaak, maar is het onderzoek helemaal overgedaan? Of alleen de interpretatie? Verder wordt er ook over hoofdprofielen gesproken, wat zijn dat?	nav rapportage	Rechter	De verschillende rapporten gelezen en overeenkomsten en verschillen uitgelicht. Over een aantal DNA-sporen werd door de verschillende laboratoria een andere conclusie gegeven. De betreffende deskundigen zijn op zitting gekomen en vragen voor de deskundigen zijn samen met de rechters (MK) geformuleerd.	6		Bekend	Amsterdam
20									
Bekend	Verdovende middelen	deskundige komt op verhoor, kun je mij helpen met het voorbereiden van de vragen aan de hand van het dossier?	doel meedenken vragen/hypothesen	RC	Dossier doorgenomen evenals de literatuur waar de deskundige naar had verwezen. Mogelijke vragen opgesteld en overlegd met rechter commissaris	16		Bekend	s Gravenhage
21									
22									

BIJLAGE II

Rechtspraak in deskundigheid¹²

Rechter moet vooral beslisser zijn, geen superdeskundige

Rechters zijn beslissers en om dat goed te kunnen doen verzamelen ze alle noodzakelijk informatie, stellen deze informatie ter discussie tussen partijen, analyseren al de informatie in samenhang met vergelijkbare gevallen en beslissen. Een beslissing die vervolgens wordt gemotiveerd, zodat partijen, betrokkenen en het publiek de door de rechter gevolgde redenering kunnen controleren. In Nederland is dit beslissen toevertrouwd aan professionele rechters geselecteerd op competenties die vooral samenhangen met het goed kunnen luisteren, analyseren van problemen en natuurlijk het beslissen. Met de toenemende complexiteit en verwetenschappelijking van de samenleving blijkt dit beslissen en de informatieverzameling daarvoor ook steeds meer een vak apart te worden. Want hoe zorg je er als rechter voor dat de beslissing niet te ondoordacht is, maar tegelijkertijd ook niet blijft hangen in een proces van voortdurende nadere onderzoeken, reflectie en bespiegelingen? Partijen willen immers eerst en vooral een tijdige beslissing. Rechtspraak is geen wetenschap die uitspraken doet over algemeen geldige theorieën, maar een vak gericht op het doen van uitspraken in concrete gevallen op vordering of verzoek van partijen. Deze partijen bepalen daarbij niet alleen de begrenzing van het geschil, maar spelen ook een belangrijke rol bij de verzameling en analyse van de informatie die de rechter gebruikt voor zijn beslissing. Zij kunnen de rechter informatie aanreiken, kunnen informatie aangereikt door de tegenpartij of deskundigen ter discussie stellen, kunnen nadere onderzoeksvragen stellen, etc. In dit proces zal de rechter streven naar evenwicht en volledigheid en waar nodig ambtshalve vragen aan de orde stellen. Zo nodig zal de rechter ook een deskundige inschakelen om zichzelf en partijen te laten voorlichten. Zoals gebruikelijk in wetenschappen en vakdisciplines, zal deze deskundige niet in staat zijn de ultieme waarheid te verkondigen, maar hij kan wel meer inzicht bieden in de beoordeling van de zaak en voorkomen dat de rechter in de problemen komt vanwege de 'kennisparadox' (door een gebrek aan kennis zich niet bewust zijn van dit gebrek aan kennis). De inbreng van de deskundige staat overigens ook weer ter discussie voor partijen, zodat dit geen afbreuk kan doen aan het evenwicht dat tussen partijen in stand moet blijven.

Daarnaast kan de inbreng van de deskundige ook weer redenen geven aan de rechter om nog een deskundige te raadplegen, totdat de belangenafweging die de rechter moet maken hem doet besluiten om het onderzoek te stoppen omdat hij zich voldoende geïnformeerd acht om een beslissing te nemen. Deze beslissing motiveert hij vervolgens aan de hand van alle verzamelde juridische en niet-juridische informatie op een wijze die controleerbaar is voor partijen en publiek.

Beslissen met gezag

Uiteraard zijn partijen het niet altijd eens met de beslissing en hoger beroep biedt hen de mogelijkheid om nieuwe of onderbelichte feiten en omstandigheden aan de orde te stellen bij een hogere rechter. Maar het wel of niet eens zijn met de beslissing staat los van het aanvaarden van de beslissing. Zelfs als een beslissing niet in hun voordeel is blijken partijen beslissingen soms wel te aanvaarden omdat deze begrijpelijk is. De redenering van de rechter is logisch en navolgbaar, en hoewel een bepaalde waardering van feiten en omstandigheden volgens een partij anders had moeten uitpakken, is het logisch dat de rechter met de door hem beschreven waardering van de feiten en omstandigheden tot zijn besluit is gekomen. Aan de wijze waarop de rechter het proces leidt, zijn informatie inwint en zijn beslissing motiveert, ontleent de rechter uiteindelijk zijn gezag. De rechter is geen superdeskundige, geen geleerde die

---

¹² Deze bijdrage is geschreven in 2012.

de ware feiten boven water kan krijgen, maar iemand die het vak beheerst om een geschil in de samenleving via een proces van informatieverzameling, van hoor en wederhoor, van analyse van feiten en omstandigheden te trechteren naar een beslissing. Een beslissing die, die al dan niet met behulp van hoger beroep, niet alleen het geschil beslecht, maar ook het gezag heeft om als nieuw vertrekpunt te gelden voor partijen en samenleving.

Toch is dit gezag met de toenemende specialisatie in de samenleving de laatste jaren onder druk komen te staan. Rechters die niet of nauwelijks kennis hebben van specialistische vakgebieden, zoals bijv. forensische opsporingsmethoden, maar ook de aandelenhandel, mensenhandel, milieu en ICT, zijn vanwege de eerder genoemde kennisparadox niet goed in staat om de juiste feiten en omstandigheden boven water krijgen en te waarderen, zodat hun beslissing onvoldoende recht kan doen aan deze feiten en omstandigheden. Hun beslissing dreigt daardoor aan gezag in te boeten en te gelden als een incident, een toevallige mee- of tegenvaller, die niet al te serieus moet worden genomen. Dat lijkt ook de kern van de kritiek

Basiskennis en de rol van partijen

Ook zonder deze inleiding is het evident dat een rechter, elke rechter voldoende basiskennis moet hebben om in een willekeurige rechtszaak, die tegenwoordig toch ook vaak specialistische aspecten kent (bijv. DNA, statistiek), de juiste feiten en omstandigheden boven water te krijgen. Daarbij spelen partijen een belangrijke rol, maar het is en blijft de verantwoordelijkheid van de rechter om zelf zeker te stellen dat hij alle relevante feiten en omstandigheden van de zaak kent voordat hij beslist. Rechters zijn zich van deze verantwoordelijkheid bewust en volgen waar nodig ook opleidingen om de noodzakelijke kennis te verwerven. Maar het gaat daarbij in de eerste plaats om basiskennis, dat wil zeggen algemene kennis van wetenschappen en wetenschappelijke methoden en kennis om de rapportages van deskundigen te kunnen begrijpen en interpreteren zonder daarbij in bekende valkuilen te trappen die samenhangen met denk- en beoordelingsfouten. Naast deze basiskennis zal de rechter zich ook verdiepen in de bijzondere aspecten en achtergronden van de zaken die hem worden voorgelegd. Hij verdiept zich in vergelijkbare zaken en raadpleegt openbare bronnen om meer te weten te komen over de specialistische aspecten van een zaak. De Rechtspraak biedt hem daarvoor ook allerlei verdiepende opleidingen bijv. op het gebied van forensische expertise, gedragskunde, financiële fraude, ICT en milieu. Maar hoewel deze opleidingen een verdieping in kennis opleveren schuilt de kracht van deze opleidingen vooral in het onderkennen en herkennen van de grens aan kennis die de rechter kan bevatten en waar de rechter dus terug moet vallen op de inbreng van de deskundige.

Deskundigeninbreng

Naast partijen ligt er dus ook een grote verantwoordelijkheid bij de deskundige om, waar en wanneer nodig, de rechter goed te informeren over bepaalde feiten en omstandigheden. Met de nieuwe Wet deskundigen in strafzaken en de totstandkoming van het Nederlands Register van Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) is er inmiddels een belangrijke investering gedaan in de kwaliteit van de deskundigeninbreng. Deze ontwikkeling zal zich voorlopig nog doorzetten, waarbij de deskundige niet alleen wordt beoordeeld op zijn vakkennis en –ervaring, maar ook op zijn competentie om de onderzoeksresultaten op een juiste en begrijpelijke manier te presenteren aan niet-vakspecialisten. Die vertaalslag moet vooral ook aan de deskundige blijven, omdat een vertaling door iemand met minder deskundige kennis het risico in zich draagt dat informatie door de beperkte achtergrondkennis onbewust, maar onjuist wordt geïnterpreteerd. Dat is niet alleen relevant voor de rechter, maar geldt ook voor de betrokken partijen, de verdachte, het slachtoffer en het publiek. Dit betekent dat, in het kader van de controleerbaarheid van de rechtspraak, de inbreng van de deskundige niet alleen ter terechtzitting aan de orde moet komen, maar dat deze ook voldoende begrijpelijk moet zijn voor partijen en publiek. Als dat niet zo is dreigt de

controleerbaarheid van de rechtspraak een illusie te worden. Dit is tegelijk de reden om minder enthousiast te zijn over de deelname van een deskundige aan een rechterlijk college. De situatie dat deze rechter aan een half woord van de deskundige genoeg heeft kan de rechtspraak al snel in het daglicht plaatsen van een 'achterkamertje' waarbij de verdachte of een partij niet begrijpt of en op welke informatie hij kan en moet reageren om zich te verdedigen.

Deskundigheid in de Rechtspraak

Nu betekent het bovenstaande niet dat de Nederlandse Rechtspraak geen gebruik maakt van deskundigen in rechterlijke colleges. Zo kent de Rechtspraak de militaire kamer, de pachtkamer, de ondernemingskamer en de penitentiaire kamer, waar leken-deskundigen (resp. militairen, deskundigen op het gebied van pacht, bedrijfsleven en forensisch psychiaters) deel uitmaken van de rechterlijke colleges. Met de inbreng van de eerste drie deskundigen wordt vooral ingezet op het binnen de raadkamer beschikbaar krijgen van kennis van normen en waarden uit de praktijk samenhangend met het geschil of het gepleegde feit. De psychiater in de penitentiaire kamer dient daarnaast specifiek de kwaliteit van de rechterlijke oordeelsvorming met betrekking tot TBS-verlengingen. De eventuele klacht van partijen, verdachte of de veroordeelde dat men is berecht door rechters die niets van de praktijk weten kan daarmee worden gepareerd.

De uitvoering kent echter ook de nodige kritiekpunten. De deskundigen in het college kunnen hun vooroordelen of specifieke opvattingen vanuit de praktijk ongecontroleerd de raadkamer inbrengen. Deskundigen in het college zijn verder ook niet alwetend, hebben hun witte vlekken en vertegenwoordigen niet persé de specifieke doelgroep waar partijen of de verdachte uit afkomstig is.

Naast de bij wet aangewezen rechterlijke colleges met leken-deskundigen bestaan er binnen de Rechtspraak ook gespecialiseerde rechterlijke colleges. Het gaat hierbij om rechterlijke colleges die bij wet exclusieve competenties toegewezen hebben gekregen (bijv. de IE-kamer bij de rechtbank Den Haag en de mededingingskamer van de rechtbank Rotterdam) of zijn voortgekomen uit een concentratie van speciale zaken (de natte kamer bij de rechtbank Rotterdam). Het roulatiebeleid voor rechters in deze kamers wordt minder strikt gehanteerd en er is soms sprake van een gericht aannamebeleid van rechters, waarbij niet alleen juridische maar ook materiedeskundige expertise wordt gezocht. Onderzoek toont aan dit soort gespecialiseerde colleges in zijn algemeenheid in een behoefte voorzien en dat specialisatie in bepaalde zaken kan lonen.

Stand van zaken anno 2012

Alles overziend is er een inmiddels een brede verzameling aan praktijken, ervaringen en onderzoeken beschikbaar over Rechtspraak in deskundigheid, dat wil zeggen hoe de Rechtspraak het beste kan worden georganiseerd in het geval van rechtspraak met betrekking tot specialistische, deskundige vraagstukken. Er lijken zich echter nauwelijks zalig makende oplossingen aan te dienen. Elke oplossing kent voor- en nadelen die tegen elkaar moeten worden afgewogen en waar, zo nodig, corrigerende maatregelen voor moeten worden bedacht en ingebouwd.

Helder is in ieder geval wel dat sommige specialistische aspecten in de rechtspraak zo algemeen voorkomend zijn (bijv. de forensische expertises, zoals DNA, dactyloscopie, wapens en munitie, psychologie en psychiatrie) dat alle rechters en raadsheren, overigens net als officieren van justitie en advocaten, over de basiskennis moeten beschikken om de inbreng van deze deskundigen op een juiste merites te kunnen waarderen. Daar bovenop zal afhankelijk van maatschappelijke behoefte maatwerk in specialisatie onder rechters moeten worden gezocht en geboden. Dat maatwerk kan binnen de organisatie van de Rechtspraak, mede gelet op de ontwikkeling vanwege de herziening van de gerechtelijke kaart, overigens op verschillende wijzen worden

geboden. In dat licht beschrijft de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 de volgende ontwikkelingslijnen:

- De bestaande kwaliteitsnormen worden aangescherpt met het oog op de toenemende eisen die de samenleving aan professionaliteit en in het bijzonder aan deskundigheid stelt en de mogelijkheden die de gerechtelijke kaart hiervoor biedt.
- De kennis van rechters/raadsheren van methoden van empirische wetenschappen wordt uitgebreid, vooral met het oog op een betere communicatie over en weer met deskundigen. Geëxperimenteerd wordt met de inzet van gespecialiseerde, niet-juridische ondersteunende functies op deze en andere kennisgebieden. Hiervoor wordt een pilot ingezet.
- De initiatieven met betrekking tot de toegang tot en delen van kennis (kenniscentra, wiki's, digitale ontsluiting rechtsbronnen) worden met kracht voortgezet en in samenhang gebracht met het opleidingsbeleid. Hierbij wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan de kennisontwikkeling van de juridische medewerkers.

Deze agendapunten zijn inmiddels verder uitgewerkt en in uitvoering genomen middels een plan van aanpak vergroten kennis van methoden van empirische wetenschap in de Rechtspraak. De belangrijkste projecten binnen dit plan betreffen de:

Basisopleiding Deskundigen, waarheidsvinding en bewijswaardering

Onder leiding van het opleidingsinstituut van de SSR is een in samenwerking tussen rechters en empirische wetenschappers een basisopleiding ontwikkeld die rechters meer vertrouwd moeten maken met de beoordeling van onderzoeksresultaten en conclusies van empirisch onderzoek. Het gaat dan om begrip van bijv. de Bayesiaanse statistiek, zodat voor de hand liggende valkuilen als de prosecutor's en defenders fallacy snel worden herkend en doorzien. De opleiding is gereed, gepilot en staat op het punt om landelijk te worden uitgerold bij alle gerechten.

Kenniskring forensische expertise

Een groep rechters en juridisch medewerker binnen de Rechtspraak onderhouden pro-actief contacten met de forensische wetenschappen en houden daarmee zicht op de ontwikkelingen in die vakgebieden. Kennis die vervolgens weer kan worden ontsloten via Wiki-juridica, waarbinnen de kenniskring een serie pagina's op het gebied van de deskundigeninbreng en forensische expertise beheert.

E-learning Empirisch wetenschappelijke oriëntatie

Een meer algemene oriëntatie op wetenschappen en wetenschappelijke methoden (met bijbehorende valkuilen en fouten) zal voor de rechters inzichtelijk worden gemaakt met behulp van e-learning. Dit stelt rechters in staat om aansluiting te zoeken bij hun eigen kennisniveau en behoefte en stelt hen in staat op zichzelf te testen.

E-learning Forensisch gedragskunde

Omdat de meeste rapporten van deskundigen die een rechter te lezen krijgt rapporten van psychiaters en psychologen betreffen en dit vakgebieden zijn die zich vaak verder uitstrekken dan tot waarneembaar en meetbaar gedrag, waar vervolgens ook nog voorspellingen over worden gedaan die een belangrijke invloed kunnen hebben op de beslissing van de rechter zal een afzonderlijke e-learning module worden ontwikkeld.

Pilot Niet-juridische ondersteuning

Een derde weg tot het vergroten van kennis van methoden van empirische en andere wetenschappen wordt gezocht met de inzet van niet-juridische ondersteuning. In drie gerechten wordt op dit moment een pilot uitgevoerd waarbij alumni forensic science van de Universiteit van Amsterdam rechters ondersteunen. Doelstelling van de pilot om vast te stellen of en op welke wijze de niet-juridische ondersteuning het beste vorm en inhoud kan krijgen ter ondersteuning van rechters.

Pilot deskundige lekenrechters

Dit project is het meest verstrekkend en richt zich op de inschakeling van deskundigen in het rechtscollege. Omdat de Wet op de rechterlijke organisatie niet toestaat om niet juristen in te schakelen zonder wettelijke regeling zal vooralsnog gezocht worden naar deskundigen die

tevens jurist zijn. Deze deskundigen kunnen dan als rechter- of raadsheer-plaatsvervanger worden ingeschakeld voor geschillen die samenhangen met hun materiedeskundigheid. Doel van de pilot is om vast te stellen in hoeverre met deskundige-juristen (dus niet echt leken) op zinnolle een bijdrage kan worden geleverd aan de maatschappelijke behoefte aan specialistische Rechtspraak.

Rechtspraak in deskundigheid

De vraag die nog aan de orde is, is of met de lijnen die zijn uitgezet binnen de Rechtspraak voldoende aansluiting kan worden gevonden op de maatschappelijke behoefte zoals deze is verwoord in de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Herziening gerechtelijke kaart. Het antwoord luidt: Waarschijnlijk niet direct, omdat nog niet goed duidelijk is welke specialistische doelgroepen precies zouden moeten worden bediend en hoe dat het beste kan plaatsvinden.

De bovengenoemde pilots zullen om die reden niet alleen inhoudelijke, strafvorderlijk aandacht moeten besteden aan de (on)mogelijkheden om tot meer specialistische rechtspraak te komen, maar zullen ook aandacht moeten besteden aan de soms dynamisch veranderende behoeften in de samenleving. Hoe kan daarin worden voorzien? En hoe kan de Rechtspraak aansluiting houden op die behoeften, want het probleem van vandaag is niet het probleem van morgen.

Hoewel misschien niet direct in dit kader passend vindt er in de komende jaren ook een specialisatie binnen de Rechtspraak plaats op grond van het met het OM overeengekomen Reglement concentratie LP en FP-zaken, waarbij het Landelijk en Functioneel Parket steeds meer en vaker hun specialistische zaken (bijv. op het gebied van milieu, fraude, mensenhandel, terrorisme) zullen aanbieden bij een select aantal gerechten, waarmee de Rechtspraak ook in staat wordt gesteld om te specialiseren door concentratie.

Peter van Dam
18 april 2012

Geraadpleegde documenten

- De Strafrechter en Profiel, K. Lahuis e.a., Programma Strafsector, Raad voor de rechtspraak, 2008
- Handboek deskundigen voor de strafrechter, P.C.T. van Dam, Programma Strafsector, Raad voor de rechtspraak, 2009
- Specialisatie loont?!, A. Böcker, e.a., Research Memoranda 1/2010, Raad voor de rechtspraak
- Inschakeling van deskundigen in de rechtspraak, N. Elbers, G. de Groot, Research Memoranda 3/2008, Raad voor de rechtspraak
- Rechters zonder toga, P.J.P. Tak, Wolf Legal Publishers, 2006
- Agenda van de rechtspraak 2011-2014, Raad voor de rechtspraak, 2010
- Het deskundigenadvies in de civiele procedure, G. de Groot, dissertatie Vrije Universiteit

BIJLAGE III

Functieprofiel Forensisch medewerker

1. Functiegegevens	
Functienaam	Forensisch medewerker
Organisatie onderdeel	Rechtbank xxxxxxx Sectoren: Straf, Civiel, Bestuur en Kanton
Datum	
Functieschaal	Schaal 9
2. Doel en positie	
Doel	Ondersteunt de voorbereiding en de behandeling van zaken met notities op het gebied van of gerelateerd aan forensische onderzoek.
Omgeving	Voert de werkzaamheden uit in nauwe samenwerking met de juridische teams van de rechtbank.
Positie	Is functioneel verantwoording verschuldigd aan de rechter over de kwaliteit van de forensische ondersteuning. Is hiërarchisch verantwoording verschuldigd over de kwaliteit van forensische ondersteuning en de voortgang en tijdigheid daarvan aan de daartoe toegewezen leidinggevende.
3. Contacten	
	Informatie-uitwisseling over de aanpak, voortgang van forensische ondersteuning/voorbereiding met juridische medewerkers, rechters, forensische medewerkers bij andere gerechten. Afspraken maken ten aanzien van de wijze en aanpak van de forensische ondersteuning/voorbereiding. Verder zijn er contacten met relevante externen die gericht zijn op het verkrijgen van aanvullende informatie en het in voorkomende gevallen verstrekken ervan.
4. Speelruimte	
	Voert de werkzaamheden zelfstandig uit waarbij een terugvalmogelijkheid aanwezig is naar collega's bij andere gerechten, de rechter en de juridisch medewerker. Kader is wet- en regelgeving.
5. Resultaatgebieden	
	Ten behoeve van alle zaken op alle rechtsgebieden: <ul style="list-style-type: none"> • Forensische voorbereiding • Zittingsondersteuning • Eventuele nabewerking (bijv. controle op correcte formulering aannemelijkheidsverhouding of deskundigenopdracht)
6. Competenties	
Gedragscompetenties	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oordeelsvorming 2. Probleemanalyse 3. Schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid Rechtbankbrede competenties: <ol style="list-style-type: none"> 1. Samenwerken 2. Betrokkenheid 3. Professionele integriteit

Kennis en vaardigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Academisch werk- en denkniveau • Afgeronde opleiding forensische wetenschappen of een vergelijkbare opleiding • Inzicht in juridisch-administratieve werkprocessen • Kennis van/ervaring met het werken met geautomatiseerde systemen (databanken, intranet, kantoorautomatisering) • Goede mondelinge en schriftelijke communicatie
-----------------------	--

7. Competentiemanagement	
Essentiële situaties	De forensische ondersteuning is gebonden aan wetgeving, jurisprudentie, regels en procedures. Het niet juist samenvatten, analyseren en in de context plaats van de deskundigeninbreng kan gevolgen hebben voor het resultaat. Is verantwoordelijk voor de forensische voorbereiding van veelal complexe zaken op een specifiek rechtsgebied.

BIJLAGE IV

Werkprocessen met betrekking tot de inzet van de forensisch medewerker

Algemeen

Tijdens de uitvoer van de pilot werden de forensisch medewerkers vaak op ad hoc basis betrokken bij een dossier. Dit was meestal in het geval er een vraag was over een bepaald forensisch aspect in de zaak. In sommige gevallen was het beantwoorden van één vraag een opstap naar een wat bredere betrokkenheid van de forensisch medewerker, waarbij door de forensisch medewerker een inhoudelijke voorbereiding werd gemaakt van het gehele forensische dossier. Naar aanleiding van positieve ervaringen hiermee werd na afloop van de pilot besloten de focus van de werkzaamheden van de forensisch medewerkers te verschuiven van de 'ad hoc vraagbaak' functie naar een functie in de inhoudelijke voorbereiding van strafzaken. In de kern is daarbij gedacht aan een werkproces dat voorkomt dat de betrokkenheid van de forensisch medewerker leidt tot onnodige vertraging in de doorlooptijden.

Inhoudelijke voorbereiding

De inhoudelijke voorbereiding van een forensisch medewerker bestaat uit het ontsluiten van het forensisch dossier, het signaleren van eventuele nadere onderzoeksmogelijkheden en het bijvoegen van relevante achtergrondinformatie. De functie van vraagbaak in het huidige werkproces blijft daarnaast gewaarborgd. De focus richting inhoudelijke voorbereiding betekent alleen dat vragen eerder gesignaleerd (kunnen) worden. Door tijdige signalering en behandeling van vragen wordt beter ingesprongen op de mogelijkheid nog aanvullend onderzoek uit te laten voeren door de deskundige indien nodig.

Om dit mogelijk te maken is een snelle check bij de intake van een dossier (bijv. door de administratieve medewerker) noodzakelijk aan de hand van één vraag: Is er sprake van een deskundigenverslag en/of technisch proces-verbaal? Als dat het geval is wordt de forensisch medewerker op de hoogte gesteld die vaststelt of het verslag en/of proces-verbaal reden geeft/geven tot een meer diepgaande analyse aan de hand van het totale dossier. Als dat het geval is zal de forensisch medewerker het dossier voorbereiden als toevoeging op het algemene voorbereidingsformulier. De voorbereiding van de forensisch medewerker wordt teruggekoppeld naar rechter en juridisch medewerker en kan ook reden geven tot een gesprek met de rechter en juridisch medewerker.

Afhankelijk van de precieze uitvoering van de eerste check op het dossier (door de verkeerstoren, (gemeenschappelijk) appointeringsbureau of het management) worden de forensisch medewerkers ca. 4 tot 5 weken voor de zitting geïnformeerd over de parketnummers van zaken waar forensisch bewijs (mogelijk) een rol speelt. De wijze waarop dit het beste geregeld kan worden verschilt (nog) per rechtbank en zal zich nog verder moeten ontwikkelen om tot een landelijk model te kunnen komen.

Met de parketnummers houden de forensisch medewerkers vervolgens zelf de dossiers en zittingsdata in de gaten en plannen hun voorbereiding in samenspraak met de betrokken rechter en/of gerechtssecretaris. Idealiter vindt de inhoudelijke voorbereiding van de forensisch medewerker plaats op een moment dat het eind-PV beschikbaar is en er nog een pro forma behandeling van de zaak op de rol staat. In dat geval kunnen namelijk eventuele onderzoekswensen naar voren worden gebracht. In alle gevallen zal de voorbereiding van de forensisch medewerker worden gekoppeld aan de voorbereiding van de secretaris/juridisch medewerker.

Kabinet rechter-commissaris

Omdat de rechter-commissaris vaak als eerste betrokken is in de meer complexe strafrechtelijke onderzoeken, daar soms dan ook een regierol in vervult en/of direct betrokken is bij de inzet van deskundigen, ligt het voor de hand dat de forensisch medewerker zijn diensten in toenemende mate aanbiedt aan de rechter-commissaris.

Deze vorm van ondersteuning staat echter aan het begin van een ontwikkeling, zodat hier nog geen werkproces voor is uitgewerkt. Het ligt in de bedoeling van de forensisch medewerkers om dit in de komende tijd vorm en inhoud te gaan geven. Veel hangt daarbij natuurlijk ook af van de wijze waarop verder invulling gegeven zal worden aan de Wet versterking positie rechter-commissaris.

De komende tijd zal in overleg met de betrokken kabinetten rechters-commissarissen worden bekeken op welke manier deze ondersteuning kan worden ingevuld en hoe deze binnen een werkproces kan worden gefaciliteerd.